ЭХЭ ОРОМНАЙ, ТОГТООГЫШ БУРЯАДАЙ ХЭШЭГ

Республикамнай гүрэндөө 115 мянган тонно таряа тушаажа, түсэбөө үлүүлбэ

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 234 (11219) | 1966 оной октябриин 4, вторник | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

Буряадай АССР 115 мянган тонно таряа худалдаба

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй XXIII съездын, мүн ЦК-гай мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжон, энэ жэлдэ баян ургаса ургуулжа, ороохо таряа болон тэжээлэй ургамалнуудай хуряалгые дүүргэжэ, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид шалан 128 процент дүүргэбэ. Түсэбэй ёһоор 90 мянган тонныи орондо хамта 115 мянган тонно, тэрэ тоодо 100 гара мянган тонно шэниисэ гүрэндэ худалдагдаа. Гүрэндэ таряа тушаалга үргэлжэлһөөр.

Эхэ орондоо Мухар-Шэбэрэй, Зэдын, ...гтын, Сэлэнгын, Баргажанай, Бэшүүрэй, Улаан-Үдын аймагууд эгээл ехэ хубита бэлэгүүдые оруулба.

Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, партийна, советскэ болон хүдөө ажахын органууд хүдөөгэй бүхы ажалшадай Бүхэсоюзна һайндэрые угтуулан, таряа хуряалгын хүдэлмэриие сүм дүүргэжэ, үрэһэ хүрэнгэеэ дүүрэн хаажа, колхознигуудта таряа үгэхэ, адууһа малдаа тэжээлэй фонд эмхидхээд, ерэхэ үбэлжэлгэдэ һайнаар бэлдэжэ, намар, үбэлэй һарануудта мал ажалай продуктнуудые элбэгээр абахын тула бүхы хүсэеэ элсүүлнэ.

Энээнтэй дашарамдан, республикымнай колхоз, совхозууд мал ажалай продукци худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлээ гэжэ элидхэнэбди. Нооһо худалдаха жэлэй түсэб 109 процент, үндэгэ — 115 процент, мяха, һү худалдалгаар юһэ һарын түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ.

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМ.

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ.

Улаан-Үдэ,
1966 оной октябриин 1.

ХҮДӨӨГЭЙХИДЭЙ ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

ХАМАГҺАА УРИД

ЗАХААМИН. (Телефоноор абтаба). Хүдөөгэйхидэй һайндэрые ажалай бэлэгээр угтаха зорилго габиһан «Байгал» колхозой гэшүүд гүрэндөө мяха худалдаха юһэ һарынгаа түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Энэ үе соо хамта 2070 центнер мяханай орондо 2435 центнер худалдагдаба. Мүн эндэхид һү һаалгаяа нёдондонойхиһоо ехэдхэжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэнхэй.

А. БУТИН.

БЭЛЭГТЭЙГЭЭР УГТАХАНЬ

ХЯАГТА. (Телефоноор абтаба). Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэрые угтуулан манай колхозой һаалишад мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые октябриин 4 болотор дүүргэхэ зорилго тэдэнэр урдаа табинхай.

Хүдөөгэйхидэй һайндэр ойртожол байна. Энэ үдэрые ажалай бэлэгтэйгээр угтахын тулада илангаяа колхозоймнай 1-дэхи фермын һаалишад ехэ оролдолго гаргана. Эндэхид мүнөө жэлдэ 3919 центнер һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргэхэ дүтэлэнхэй. Һүүлшын мэдээгээр 3745 центнерынь тушаагдаа. Ажалаа эмхитэйгээр ябуулбал, дүрбэ—табан үдэрэй туршада түсэбөө дүүргэхэ байха.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Вера Лаврентьевна Аносова шалгаржа ябадаг. Тэрэ даадаг үнеэдээ һайнаар харууһалжа, жэлэй эхинһээ хойшо 1845 литр һү һаагаад, абаһан уялгаяа дүүргэхэ болоо. Капиталина Аносова үнеэн бүриһөө 1721 литр, Таисья Бобыкина — 1774 литр һү һаагаа. Эдэнэр ажалдаа жэшээ харуулна.

Е. АНОСОВА,
Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой зоотехник.

ҮНДЭР УРГАСА ҮРЭҺЭНҺӨӨ ЭХИТЭЙ

ХОЁР ОНДООГООР ХАНДАХАДА...

«ХООЛОС» ГЭЖЭ нүүдэл редакци мүнөө ябахадаа үрэһэнэй участогуудые, тарянай тоогуудые дайраба.

Эгээн түрүүлэн «Маяк» колхоздо хүрэгдэбэ. Эндэ главна агроном нүхэр Михалевтой уулзахамнай, ургаса хуряалга захадаа гараха болоо гэжэ баяртай байба. Теэд таряашанай һанаа амаржа, хүлөө забилха саг бэшэн байдаг. Нэгэ ажалаа дүүргэжэ ядажа байтаршни, нүгөөдэнь хүсэлдүүлхэ хэрэгтэй болог шуу. Мүнөө үедэ ерэхэ жэлэйнгээ ургаса тухай һаналаа зобохо, һайн шанартай үрэһэ бэлдэхэ шухала болоно.

Бидэнэр энэ ажахыда зүндөө бэшэбди. Иишэ ерэхынгээ урда тээ үнгэрһэн хабар ажахынуудай ямар шанартай үрэһөөр тарилга хэһыень республикын үрэһэнэй шанар шалгадаг станцида хараабди. Тиихэдээ Улаан-Үдын аймагай «Маяк» колхоз үнгэрһэн хабар 7434 центнер 1-дэхи классай шэниисын үрэһэ тарил гэжэ мэдэгдээ һэн. Энэ үрэһые иимэ шанартай болгохо гээшэ бараг хэрэг бэшэ гэжэ агрономууд мэдэхэ. Жэшээнь, шэниисын үрэһые 1-дэхи классай шанартай болгохын тулада бүртаг үбһэнэй үрэ оролдохагүй (эрилтын ёһоор килограмм үрэһэндэ 10 грамм ...л, 5-һаа дээшэ бэшэ бүртаг ногоөной үрэ байха). 2-дохёор, тэрэнэй шииг нойтонь 16 процентһээ үлэхэ ёһогүй.

Иимэ һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэтэй болохо хэрэгтэ колхозой үрэһэнэй талаар үнинэй агроном Апполинария Харитоновна Копыловагай үүргэ ехэ. Мүнөөдэр тэрэнэй колхоздоо үгышье һаань, тоог дээрэнь үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри бүхы эрилтын ёһоор ябуулагдажа байна.

— Би эндэ шэнэ хүн бэ даа. Урдань Полинатай ушарагдаһан байха. Тэрэшни тоог дээрэһээ һалаха хуурахагүй хүн. Тиимэл хадаа бидэнэрые бултыемнай үрэһэнэй таряа сэбэрлүүлжэ һургаһан, журамтай болгоһон байха. Агрономой үгышье һаа, ажал һаатанагүй,—гээд колхозой түбэй тоогые даагша Прасковья Кузьминична Степанова баяртайгаар мэдүүлбэ.

Эндэ таряа сэбэрлэхэдээ энээниень түрүүн, тэрэниень хожом гэжэ илгадаггүй. Гүрэндэ таряа тушаажа байха үедөө нэгэн доро үрэһэеэ хаажа, сэбэрлээд лэ, нэгэ хоёр үдэртэ сусек дүүрэшэнэ. Теэд энэ сусегтэнь аяар 500 центнер ородог байна. Эндэ үсөөхэн хүн хүдэлдэг аад лэ, бүхы юумэнь түргэнөөр, гуримтайгаар бүтэшэнэ. Зургаан хүн хүдэлжэ байгаад, зарим ондоо газарта зуугаад хүнэй хэдэг ажалые дүүргэжэрхинэ. Яахадаа тиигэнэб гэхэдэ, бүхы хүдэлмэринь машинын хүсөөр хэгдэнэ. Арбан жэлэй урда тээ агроном Копыловагай дурадхалаар колхозой бэрхэшүүл үрэһэ сэбэрлэхэ, зөөхэ тусхай түхеэрэлгэнүүдые тодхоһон. Иимэ түхеэрэлгэнүүдые ямаршье колхоздо хэжэ болохо. Эндэ үрэһэнэй тараан түрүүн ОВП-20 машинаар сэбэрлэгдээд, ороохонь транспортёроор дамжуулагдажа, ОС—4,5 машинада орожо гарадаг. Һүүлээрнь сэбэрлэгдэһэн тараан тусхай вагонеткэ руу гоожоно.

Бурнашово тосхондо ерэхэдэ, үрэһэнэй тараан нэгэ бага ондоо гуримаар сэбэрлэгдэжэ байба. Таряаниинь эндэ нилээд сэбэр, тиимэһээ комбайнһаа асарагдалэжэ ородог. Сентябриин 25-най байдалаар 2200 центнер үрэһэн сэбэрлэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдөө. Мүнөө үедэ үрэһэ хүрэнгын хаагдажа, сэбэрлэгдэжэ сүм дүүргэгдээгүй байһаниинь имагтал үрэһэнэй участогуудай зорюута хожомдуулжа хуряаһанай ушарһаа болоно. Энэ багаар хуряагдаһан тараан хуурай, тарилгын шанарта хүрэхөөр байдаг, — гэжэ тоогые даагша хэлэбэ.

Тоог дээрэ тараан сэбэрлэгдэһэн үрэһэн сэхэ ОС-4,5 машинаар сэбэрлэгдэнэ.

Һүүлэй 20 жэлэй туршада «Маяк» колхоздо үрэһэнэй сортнуудые һэлгэхэ, хубилгаха тушаа тусгаар хүдэлмэри ябуулагдана. «Леда» сортын үрэһэнэй орондо мүнөө «Онохойская-4» батаар һууриржанхай. Һаяхан эндэхид «Пшенично-пырейный гибрид—54» гэжэ шэнэ сортын үрэһэ абаа. Энэнь угаа һайшаагдаа. Юуб гэхэдэ мүнөө жэлдэ иимэ сортын үрэһэ тариһаниинь гектарай 20 гаран центнер ургаса үгөө бшуу. Ерэхэ жэлдэ һүүлшын хоёр сортын үрэһэн шэниисын тарилгые хубаарилжа эзэлхэ болобо.

Колхозой үрэһэнэй ажахыда ёһотой гурим тогтоогдонхой. Агрономууд саг үргэлжэ үрэһэнэй сортнуудые шэнжэлнэ. Тэдэнэр тарилгадаа дээгүүр репродукциин үрэһэ хэрэглэнэ. Ерэхэ жэлэй тарилгада гурбадахи репродукциһаа доошо бэшэ шанартай үрэһэн бэлдэгдэхэ.

ТУС АЖАХЫТАЙ хүршэ ажаһуудаг «Дружба» колхоздо ерэхэдэ, нилээд ондоо байдал үзэгдэбэ. Үнгэрһэн хабар энэ колхоз баһал 7445 центнер шэниисын үрэһэ таряа юм. Теэд тэрэнэй 3854 центнерынь 2-дохи классай, бэшэниинь 3-дахи классай шанартай байһан.

Ямаршье ажалда, илангаяа үрэһэнэй ажахыда амжалта бэлэхэнээр туйлагдадаггүй. Нэгэ үдэрөөр, нэгэ жэлээршье «Маяк» колхозые хүсэхэнь бэрхэтэй ха. Зүгөөр байгша оной ехэ арга боломжонуудые хүсэдөөр хэрэглэжэ, һайн шанартай үрэһэтэй боложо абамаар. Гектарай 15 центнер ургаса үгэһэн участогууд «Дружба» колхоздо захаһаа. Мүнөө жэлэй ехэ тараан сооһоо һайн шанартай үрэһэ шэлэжэ абахаар. Энээн тушаа колхозой хүтэлбэрилэгшэд, жиир колхознигуудшье бодомжолно. Тиигэбэшье һанаан заяан хоёройнь хоорондо ехэ холодоһон. Сентябриин 25-най байдалаар оройдоо 500 центнер үрэһэн сэбэрлэгдээ. Зүгөөр, эндэ хамтадаа 15 мянган центнер үрэһэн хэрэгтэй. Яахадаа «Дружба» колхоз хүршэнэрһөө гээгдэнэб гэжэ харахада, тэрээнииень Тарбагатай, тарянай тоог дээрэ ерэхэдээ ойлгомоор, Үдэртөө 130 центнер үрэһэн сэбэрлэһэндэмнай бү гайхагты. Энэмнай үшөө һайн гээшэ. Иигээд студентнүүдэй ябашахада ажалнай орой зогсошохол,—гэжэ ороохо сэбэрлэдэг машинада хүдэлдэг Ермил Чебунин сэхэ табиба.

Тэрэньшье зүб. Энэ тоог дээрэхи ажалай эмхидхэл хүршэнэрэйхиһөө тад ондоо. таряае сэбэрлэдэг ОС-3 машинаһаа ондоо техникэ байхагүй.. Бэшэ бүхы хүдэлмэринүүд гараар хэгдэнэ. Үрэһэнэй мэшээгүүдые үргэлжэ гэшхүүрээр гараад, тэрэнээ бишыхан орбогор амбаар руу адхана.

Энэ хүдэлмэриие оньһожоруулхадашье бараг лэ байгаа. «Маяк» колхозойхидол адли транспортёр тодхоо һаань, үрэһэниинь амбаар руу сэхэ гоожохо һэн.

А. АЛЕКСЕЕВ,
республикын үрэһэнэй шанар шалгаха лабораториин ахалагша агроном.
А. РЫЖКОВ, манай тусхай корр.

Энэ жэл Дэрээнэй совхозой (Баргажан) коллектив баян ургаса туйлаба. Совхозой 1-дэхи отделениин таряашад мянгаад гектар дээрэһээ га бүриин 22 центнер шэниисэ хуряаһан байна.

Алтан шаргал шэниисын гүбээе харахада, хэды сэдьхэл зүрхэндэ баяр түрүүлнэб даа. Тэрэниие тэбэреэд абаха дуран хүрэнэ. Тэрэ дуранда Санжидма Хандутова абтаһан хэбэртэй.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ҺАЙНДЭР БОЛОТОР

...ан жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэхэ гэһэн Кост... бүд нэхэгшэ, Социалис...ай Герой В. Плетневагай ...ые республикымнай хүдэл...эд дэмжэжэ байна. Манай ...а барилга-хабсаралгын уп...иин коммунис ажалай нэрэ ...эй нүхэр Федотовой даадаг ...а хэхэ ажалаа тодорхойл...гүүехэ Октябриин 50 жэлэй ...хүндэлэлэй социалис уялга абаба. Бэшүүрэй барилгын участогай модошо дархан И. Н. Горбач долоон жэлэй түрүүшын хоёр жэлэйнгээ даабари 1967 оной ноябриин 1 болотор, өөрынгөө табан жэлэй түсэб В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ой болотор дүүргэхэ уялга абаһан байна.

А. ШУБИН,
Мухар-Шэбэрэй 4-дэхи СМУ-гай постройкомой түрүүлэгшэ.

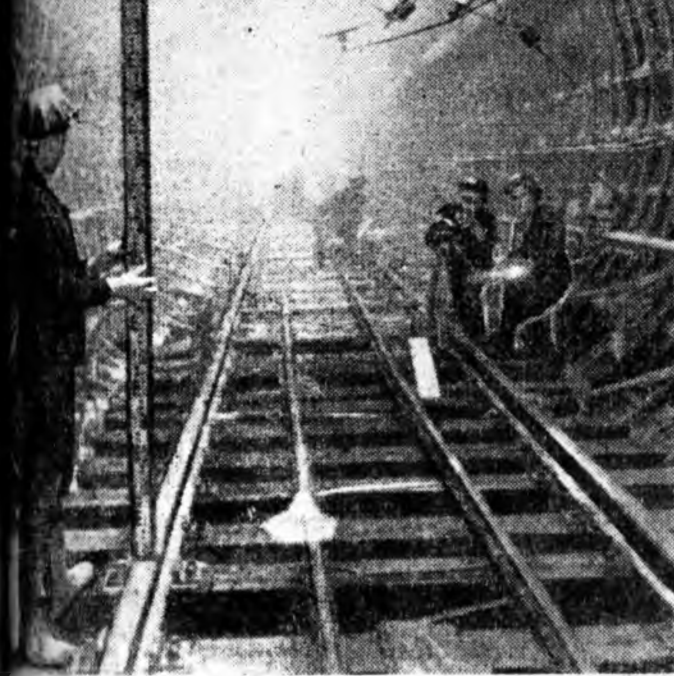

Совет гүрэнэй табин жэлэй ой хүрэтэр Азербайджанай ниислэ...зар дорохи замаар ябалга эхилхэ юм. Бакугай метродо газар ... станцинуудые гоёохо, саг үргэлжын рельснүүдые табиха, ...түхеэрэлгэнүүдыень хабсарха хүдэлмэри хэгдэжэ байнхай. Зу...рэ: рельснүүдые табижа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

АЛБАНАЙ ХЭРЭГЭЭР АЙЛШАЛЖА ЕРЭХЭНЬ

Польшын хүдэлмэришэдэй нэгэдэмэл партиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь нүхэр Владислав Гомулка, Польшын Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Юзеф Циранкевич түрүүтэй Польшын Арадай Республикын партийно-правительственна делегаци байгша оной октябриин тэнгһээ хойшо албанай хэрэгээр манай орондо айлшалжа ерэхэнь.

(ТАСС).

КАЗАХСТАНАЙ МИЛЛИАРД 15 МИЛЛИОН ПҮҮД ТАРЯАН

Казахай ССР-эй хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд партиин ЦК-гай мартын Пленумэй, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, мүнөө жэл ороохо тарянай һайн ургаса хангаһан, тэрэнээ эмхитэйгээр хуряажа абаһан, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэһэн байна.

Республикын колхозууд, совхозууд ороной талха тарянай нөөсые арьбадхаха хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулба, гүрэндөө 16,6 миллион тонно (1 миллиард 15 миллион пүүд) ороохо таряа худалдажа, 1966 оонойнгоо түсэбые нилээд горитойхон үлүүлэн дүүргэбэ. Республикын таряашад иимэ ехэ хэмжээтэй ороохо таряа гүрэндөө хэзэ худалдаагүй юм. Эхэ оромнай 14433 мянган тонно эрхим шанартай шэниисэ абаба.

Гүрэндэ ороохо таряа худалдалга үргэлжэлһөөр.

ХҮНЭЙ ДУНДА ЯБУУЛАГДАДАГ ХҮДЭЛМЭРИДЭ—ГОЛ АНХАРАЛ

ВЦСПС-эй пленумэй тогтоол

ВЦСПС-эй X пленум сентябриин 27—28-да болоод, «Профсоюзуудай эмхидхэлэй хүдэлмэри улам һайжаруулха тухай» тогтоол баталан абаа. Профсоюзай эмхинүүдэй хүдэлмэри бүри тодорхой болоо. Хамтаараа хүтэлбэрилгын гол ёһонууд, профсоюзна демократиин эрилтэнүүд хүсэд бүринөөр бэелүүлэгдэнэ. Профсоюзна зургаануудай хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдэй бүридэл һайжараа, эдэбхитэдэй зэргэ нилээд ургаа.

Түсэблэлгын хэрэг улам һайжаруулхын, үйлэдбэреэ экономическа талаарнь урмашуулгые һайжаруулхын тула партиин хараалһан хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлгэдэ профсоюзай эмхинүүд эдэбхитэйгээр хабаадана. Ажахын захиргаанай шэнэ байгууламжада тааруугаар бүхэсоюзна социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнэ, хамтын договорнуудые баталалгын гурим хубилгагдаад, тэдэнэй шанар һайжаруулагдажа байна.

Профсоюзуудай соведүүд болон комитедүүд КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулна, ажалшадай политическэ, культурно-техническэ болбосорол дээшэлүүлхэ, ажалдаа коммунис ёһоор хандаха эрмэлзэл тэдээндэ нэбтэрүүлэн, хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри ябуулна. Ажалай журам бэхижүүлхын тула горитой юумэ хэгдэжэ байна гэжэ пленум тэмдэглэбэ.

Гэхэ зуура, эмхидхэлэй хүдэлмэриин һула дээрэһээ, профсоюзна эмхинүүдэй ажал ябуулгада үшөөл горитой дутуу дунданууд бии байһаар гэжэ тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

Фабрично-заводской ба зарим эхин комитедүүд предприятинуудай, эмхинүүдэй онсо өөрэ талые хараада абангүй хүдэлмэрилнэ, эдэбхитэдтээ багаар түшэглэнэ, цехүүдэй комитедүүдые, профгруппануудые, саг үргэлжын комиссинуудые, ажалшадай творческо нэгэдэлнүүдые хүсэд һайнаар хүтэлбэрилнэгүй. Предприятинуудай, барилгануудай, эмхи зургаануудай урда табигдаһан шухала шухала зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ профсоюзуудай комитедүүдэй, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай коллективүүдэй анхарал хүсэд бүрин хандуулагданагүй.

Профсоюзуудай олохон фабрично-заводской ба эхин комитедүүд үйлэдбэриин, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажалай ба ажаһуудалай асуудалнуудые шиидхэлгын талаар эдээндэ олгогдоһон эрхэ хүсэд бүрин хэрэглэнэгүй. Эдэнэр ажалай хуули эбдэһэн баримтануудые хэрэгсээнгүй үнгэрнэ, ажалые хамгаалга ба аюулгүйн техникэ сахилгые һайжаруулгын, ажалшадай хуулита эрхэ хамгаалгын талаар шууд хэмжээ абанагүй, оролдолго гарганагүй.

Профсоюзуудай центральна, олохон республиканска, хизаарнуудай, областной комитедүүд ба соведүүд өөһэдынгөө хүдэлмэри ажахын захиргаанай шэнэ эрхэ байдалда тааруулан үшөөл удаанаар хубилгана. Эдэнэр олохон ушарта профсоюзай эхин эмхинүүдтэй һула холбоо барисаатай байна, фабрично-заводской ба эхин комитедүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл дутамагаар шэнжэлнэ, тэдэндэ шухала туһаламжа үзүүлнэгүй, элдэб суглаа хуралнуудаар дашуурна гэжэ пленум тэмдэглэбэ.

Эмхидхэлэй хүдэлмэри улам һайжаруулха гээшэ профсоюзай комитедүүдэй, соведүүдэй тон шухала зорилго болоно гэжэ пленумэй тогтоол соо хэлэгдэнэ. Профсоюзуудай ажал ябуулгын амжалтань түсэбүүдэй дүүргэгдэдэг, совет хүнэй—коммунис байгуулалтада эдэбхитэйгээр хабаадагшын болбосорон хүмүүжэдэг газарнуудтахи эхин эмхинүүдэй хүдэлмэриһөө түбхын түрүүн дулдыдаха болоно гэжэ пленум онсолон тэмдэглэбэ.

Арадай ажахы хүгжөөхэ зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ профсоюзуудай үүргын улам дээшэлжэ байһан, гүрэнэй түсэбүүдые зохёохо ба дүүргэхэ хэрэгтэ, үйлэдбэриие хүтэлбэрилгэдэ, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай ажал болон ажаһуудал эмхидхэлгэдэ, ажалшадай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һайжаруулгада тэдэнэй бүри эдэбхитэйгээр хабаададаг боложо байһан оршон байдалда профсоюзуудай эмхидхэлэй хүдэлмэри таарууа байха зэргэтэй.

Табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, арадай ажахын бүри хурдан түргэнөөр хүгжэхэ, совет арадай баян дэлгэр байдалай улам дээшээ дэбжэхэ ябадал хангахын тула партиин тодорхойлон хараалһан экономическа политикын гол ёһонуудые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадай үүсхэл болон эдэбхиие улам үргэдхэн бадаргаха гээшэ профсоюзуудай эмхидхэлэй хүдэлмэриин гол зорилго болоно.

Профсоюзуудай соведүүд болон комитедүүд улад зоной дунда ябуулдаг хүдэлмэреэ улам һайжаруулха, үйлэдбэриин ашаг үрые бүри дээшэлүүлхын, гол фонднуудые бүри һайнаар ашагладаг болохын түлөө, үйлэдбэриин хүсэ ба түхеэрэлгэнүүдые түргөөр ашаглалгада оруулха, хэрэглэхын түлөө, арьбалалгын ёһо гурим сахиха, үйлэдбэрилгын хүсэнэй хурдан түргэн ургалта хангахын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлхэ шухала гэжэ тогтоол дотор заагдана.

Профсоюзуудай соведүүд болон комитедүүдэй эмхидхэхы ажал ябуулгань үнгэргэгдэһэн суглаануудай, зүблөөнүүдэй, гаргагдаһан тогтоолнуудай тоогоор бэшэ, харин үйлэдбэри хүгжөөлгын талаар туйлагдаһан тодорхой үрэ дүнгүүдээр, түсэбүүд болон социалис уялгануудай дүүргэгдэсээр, ажалшадай ажаллаха арга боломжын, ажаһуудалай ба соёлой эрилтынь хангагдасын һайжаралгаар сэгнэгдэхэ ёһотой болоно.

Социалис мүрысөө профсоюзуудай зүгһөө хүтэлбэрилгын хэрэг һайжаруулха шухала. Хүн бүхэнэй мүрысөө хүгжөөхын тула бүри ехэ оролдолго гаргаха, тэрэнэй үрэ дүнгүүдые олониитэдэ ходо дуулгадаг байха, абаһан уялгануудаа дүүргэлгэдэнь мүрысэгшэдтэ туһалха хэрэгтэй.

Профсоюзай эмхинүүд Совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, үйлэдбэриин эдэбхитэд болон түрүүшүүлэй патриотическа үүсхэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ зэргэтэй.

Совет профсоюзууд ажалшадай дунда ябуулдаг эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэри улам һайжаруулан, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула бүхы хүсэеэ гарган ажаллаха, партиин хүтэлбэри доро коммунизм байгуулха хэрэгтэ оруулдаг хубитаяа улам арьбадхаха гэжэ найдадаг байһанаа ВЦСПС-эй пленум элирхэйлбэ.

(ТАСС).

СУГЛААНАЙ ҮҮРГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

КПСС-эй Хориин райкомой бюро дээрэ Анаагай совхозой партийна организацинуудта партийна суглаанай үнгэргэгдэдэг дүй дүршэл тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Совхозой олонхи партийна эхин организацинуудта суглаанууд саг сагтаа үнгэргэгдэдэг, коммунистнуудай үзэмжэдэ парти доторой, политическэ болон ажахын асуудалнууд табигдадаг гэжэ бюро тэмдэглэбэ. Партийна журам бэхижүүлхэ, КПСС-эй Уставаар хараалагдаһан уялгануудые коммунистнуудай хэр зэргээр дүүргэжэ байһан тухай, түрүүн абтаһан шиидхэбэринүүдэй дүүргэлтэ тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэдэг болоо. Эдэ бүгэдын ашаар совхозой коммунистнуудай эдэбхи үүсхэл дээшэлнэ, совхозшье муу бэшэ амжалтануудые туйлана. Мал ажалай продуктнуудые худалдаха түсэб болзорһоо урид дүүргэгдэнэ.

Гэхэтэй хамта совхозой 1-дэхи, 5-дахи отделенинүүдэй партийна организацинуудаар партийна суглаанууд саг болзортоо зарлагданагүй. Суглаан дээрэ шүүмжэлэл бага, зарим коммунистнууд суглаанай үзэмжэдэ табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсадаггүй байна гэжэ бюро тэмдэглэбэ. Олон ушарта партийна суглаанай үзэмжэдэ дээрэһээ дурадхагдаһан, үгышье бол, ажахын асуудалнууд табигдана. Абтаһан шиидхэбэринүүдынь юрэнхы, дүүргэлтыень хинан шалгахын аргагүй.

Партийна суглаануудые үнгэргэхэ тушаа бии байһан дутуу дундануудые дары усадхаха эрилтэ совхозой парткомдо партиин райком табиба.

УСТАВАЙ ЭРИЛТЭ ЯМАРААР ДҮҮРГЭНЭБ

Байгалай совхоздо коммунистнуудай КПСС-эй Уставай эрилтэнүүдые хайшан гэжэ дүүргэдэг тухай асуудал партиин Кабанскын райкомой бюро дээрэ һаяхан зүбшэн хэлсэгдэбэ. Совхозой партком, отделенинүүдэй партийна эхин организацинууд энээн тушаа бага зэргэ анхаралаа табидаг боложо байна гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Гурбадахи отделениин комплексно бригадын бригадир А. В. Добрынина, механизатор В. М. Карпов болон бусад коммунистнууд үйлэдбэри дээрэ, мүн ниитын ажалдашье түрүү үүргэеэ харуулжа ябана.

Гэбэшье совхозой зарим отделенинүүдэй партийна организацинууд коммунистнуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ анхаралаа багаар хандуулна гэжэ партиин райкомой бюро дээрэ элирбэ. Зарим коммунистнууд партийна болон гүрэнэй журам эбдэнэ, уялгата тушаалдаа хайша хэрэгээр хандана. Олон коммунистнууд коммунис ажалай түлөө хүдэлөөндэ хабаадалсанагүй. Тэрэшэлэн зарим фермэнүүдэй, бригадануудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд—коммунистнууд гүрэнэй түсэб даабари дүүргэлтын түлөө һаналаа табинагүй, оролдоногүй гэжэ бюро тэмдэглэбэ.

Коммунистнуудай дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри эрид һайжаруулха, тэдэнэй түрүү үүргые дээшэлүүлхэ тушаа шухала хэмжээнүүдые абаха гэжэ КПСС-эй райкомой бюро совхозой парткомые уялгалба.

Улаан-Үдын «Теплоприбор» заводойхид табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ехэ амжалтатайгаар хүдэлжэ байна. Эндэхид түсэблэлгын болон ажалай урмашуулгын шэнэ ёһо гуримда ороһоор 3 һара боложо байнхай. Мүнөө заводойхид Агууехэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ мүрысөөнэй жагсаалда оролсоод, урагшатайгаар ажаллана. Бүхы цехүүд эбтэйгээр, эмхитэйгээр хүдэлнэ. Хүдэлмэришэн бүхэн үдэр бүриингөө нормые дүүргэхын хойноһоо бүхы хүсэ шадалаа элсүүлиэ. Мүрысөөнэй манлайда—коммунистнууд.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: коммунист Людмила Бацунова залуу хүдэлмэришэн Тамара Доновада трансформатор хабсархые харуулжа байна.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

ӨӨХЭ АРЬБАН ХЭДЭРҮҮЛНЭ

Намарай намжаа дулаан үдэрнүүдтэ һүрэг хонидые тууһан хүниие үглооһоо үдэшэ болотор хада уулын оройгоор, майла ташалангаар хаража болохо. Энэмнай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой (Аха) эрхим хонишон М. Арзухаев гээшэ.

Хонидоо үбэл зунгүй тобир тарган байлгаһанай ашаар тэрэ жэл бүри амжалтатайгаар гарана. Байгша ондо нооһо хайшалха түсэбөө 108,8 процент дүүргээ. Мүнөө отарынь 440 хонид таргаяа хүсэнхэй.

Тиигэбэшье дүршэлтэй энэ хонишон туйлаһанаараа һанаагаа амарнагүй. Хонидтоо үшөөл өөхэ арьбан хэдэрүүлхэ гэжэ ногооной һайе бэдэржэ, дуран соонь уһалжа, оролдосо тойгоор бэлшээнэ. Хонидтоо үдэр бүри дабһа үгэдэг заншалтай. Мүнөө тэрэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэр хүрэтэр үбэлжэлгэдөө түгэс бэлэн болохоор ажаллажа байна.

П. ЖУЖАЕВ.

ХАЖУУ ТАЛАДАНЬ..., ХАМААГҮЙГӨӨР

...ЖАХЫН ҮЙЛЭДБЭРИИН ...жэжэ гү, али гээгдэжэ ябаһые ...хайлха, мэдэхэ гэбэл, мүнөө жэлэй дүнгые урда жэлэй энэ үеын байдалтай алишье талаарнь сасуулжа үзэхэдэ һайн гээшэ бэзэ. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ямар байдалтай байһые иимэ сасуулалгаар харахада, гайхаха, гэлыхээршье даа. Жэшээлхэдэ, байгша оной сентябриин нэгэнэй байдалые нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, эбэртэ бодо малай тоо 350 гаран, хонидой тоо 550 шахуу толгойгоор хорошоһон байха юм. Тиихэтэй хамта бүхы үнеэдэйнь хахадһаа диилэнхинь ороондо оруулагдаагүй байна. 500 шахуу эхэ хонид мүн лэ хойто жэлдэ түл үгэнгүй байжа магад. Нёдондо юһэ һарын туршада үнеэн бүриһөө 188 килограмм һү һааһан һаа, тэрэнь мүнөө жэлдэ 117 килограмм хүрэтэрөө доошолоо. Иигэжэ гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб арай шамайхан 33 процент болгоо. Ахир гэхэдэл ахир байдал шуу.

Иимэ тэсэшэгүй байдалые эндэхи партийна организаци анхаралдаа абана гү? Үгы. Огто үгы! Захиргаанай ажал ябуулгые хинаха эрхэтэй, үйлэдбэриин али бүхы хэрэг үйлэдэ аша туһатай нүлөө үзүүлхэ ёһотой байһан колхозой партийна организаци өөрынгөө үүргые харюулжа шадаагүй, харюулха гэжэ оролдоошьегүй.

Үйлэдбэриин хэрэгэй бирагүйгөөр ябажа байһаниинь партбюродо жэлэй эхинһээ хойшо мэдээжэ юм. Тиигэбэшье энэ гол шухала асуудалые коммунистнууд ёһоор зүбшэн хэлсээгүй байһаар. Үнгэрһэн тоосоото үедэ хамтын суглаан 9 дахин болоһон нэрэтэй. Теэд тэдээн дээрэ үйлэдбэридэ хабаатай гол шухала асуудалнууд партийна шэнжэ түхэлтэйгөөр зүбшэн хэлсэлгэдэ нэгэшье табигдаагүй. Үнгэрхэдөө партийна бюро дээрэшье халта хөөрэлдөөн болоогүй байһаниинь гэмшэлтэй.

Партийна организациин, тэрэнэй бюрогой өөрынгөө эмхидхэхы, ударидахы үүргэдэ харюусалгагүйгөөр хандадаг байһанһаа уламжалан, коммунистнуудшье өөрынгөө нэрэ хүндые дээрэ үргэжэ шаданагүй. Эрилтын һула дээрэһээ зариман дааһан хэрэгтээ тон харюусалгагүйгөөр хандана. Жэшээнь, коммунист Д. Д. Дабаев гэгшые партбюрогой (үнгэрхэдөө) тогтоолой ёһоор хонишон болгохо гэлсэһэн байгаа. Теэд тэрэ коммунист ошоһон газартаа хүдэлэнгүй, гэртээ бусашаһан юм. Тэрэнэй иимэ муу журамые партийна суглаан дээрэ, ядахын сагта бюро дээрэ хэлсээ гү? Үгы.

Коммунистнууд Х. М. Галсанова, Ф. Ч. Налханова гэгшэд хонишодоор ажалладаг. Харин имагтал хайхарамжагүйгөөр ниитын малые харууһалһанай гэмээр хэдэн олон томо хонидые, хурьгадые гарзалуулһан зэргэтэй. Һаалишадаар мүн лэ хүдэлдэг коммунистнууд бии. Д. Л. Мандагаева, Б. Л. Арданова, Н. А. Шарастепанова гэгшэд һү һааха жэлэйнгээ даабариие оройдоол 30—40 процент дүүргээд байха юм. Иигэжэ ябахадань партбюродошье хамаарнагүй.

Тобшолходо олонхи коммунистнууд тон эдэбхи үүсхэлгүйгөөр, «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэһэншэгээр, хамар дорохёо хараад лэ ябадаг шуу. Партийна суглаан дээрээ һанал бодолоошье хэлэхэгүй, дурадхалшье оруулхагүй, һуугаад лэ гаража ошодог заншалтай. Зарим нэгэн, жэшээнь, А. Я. Сайбанов партиин гэшүүн хүн аад, архидана, партийна суглаандаашье ерэдэггүй.

Эдэ хэдэн жэшээ хадаа партбюрогой муугаар хүдэлдэгые, коммунистнуудтаа эрилтэ табидаггүйе эли тодоор гэршэлнэ. Үшөө тиихэдэ партийна организаци олониитын дунда политическэ хүдэлмэри үргэн дэлисэтэйгээр, дайшалхы удхатайгаар ябуулха, социалис мүрысөө эмхидхэхэ, хүтэлбэрилхэ, хүн зоной соёл болбосоролой, ажаһуудалай хүгжэлтын түлөө һанал сэдьхэлээ саг үргэлжэ зобохо уялгатай ха юм.

Гэтэр мүрысөөнэй үрэ дүн, тэрэнэй аша үрые харанагүй. Ойлгууламжын хүдэлмэри мартагданхай. Энэ колхоздо хүдөөгэй клуб, библиотекэ гэжэ бии. Зүгөөр тэдэниие даагшад О. Жамбалова, Н. Хандакова һара алгадгүй салин хүлһэеэ яаралтайханаар абаад лэ, һанаа амар һуудаг. Эдэнэй ажал ябуулгаар партбюро һонирхоно гээшэ гү? Һонирхоо һаань, ондоо байха һааб даа.

Малшадай ажаһуудалай түлөө һаналаа табинагүй гээ һэм[...] рээшье худалдаа наймаана[й ...] зургаанууд олонхи ушарта [...] тай байдаг, медицинскэ пун[кт] эзэгүй байһаар. Теэд эдээн[...] хэн эгээл түрүүлэн анхара[л] биха, оролдохо байгааб? Па[ртийна] организаци, тэрэнэй хүтэлб[эри] партбюро. Теэд нүхэр Хал[...] ударидагшатай партийна бю[ро] гэхэ юумэ бүтээнэгүй ха ю[м].

Партбюрогой, тэрэнэй се[кретар]риин харюусалга ехэтэйгээ[р ...] досотойгоор партийна хүдэ[лмэри] табижа шадаа һаань, иимэ [...] огто ушархагүй бэлэй. Па[ртийна] хүдэлмэриин һайнаар лэ [...] һан газарта үйлэдбэриин [...] урагшатайгаар, амжалта[...] бүтэдэг байһаниинь бүгэдэ[...] дээжэ. Эмхидхэхэ, ударида[...] зониие хүмүүжүүлхэ уялга[...]

Партийна хүтэлбэриин уда[...]та һула байһан ушар шалта[...]даа саашадаашье колхозой [...] бэридэ һайн юумэ хар[...] бэрхэтэй. Ушарынь юуб [...] үбһэ хуряалгын хүдэлмэри[...]гаар эмхидхэһэнһээ болон[...] колхоз оройдоол 4600 шах[уу ...]нер сабшажа абаа. Теэд 270[0] бодо малтай, 1700 хонитой [...]да энэмнай тон лэ бага тэж[ээл ...]шэ. Үбһэ ехээр сабшажа аба[...] сэлдэнь колхозой правлени[...] тийна организаци, бюро ямо[...]то туһаламжа үзүүлээб, мүн лэ харагданагүй.

В. ГАЛСА[...]
манай штатнабэша[...]
Ахын аймаг.

УДМУРТЫН СОЁЛОЙ ХҮГЖЭЛТЭ

Стефан ЕФРЕМОВ,
Удмуртын АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ

Стефан Андрианович Ефремов удмуртнуудай дундаһаа эгээн түрүүлэн шахуу дээдэ эрдэмтэй боло һон юм. Землеустоителяар Москвагай институдуудай нэгэндэ багшаар хүдэлһэн байгаа. Кандидадай диссертаци хамгаалаа. Мүнөө үедэ гүрэнэй ехэ тушаал эзэлнэ. Удмуртын Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ АПН-эй корреспондентын гүйлтаар республика соогоо мэргэжэлтэдэй бэлэдхэгдэжэ байһан тухай хөөрэжэ үгөө.

Һуралсалай жэлэй эхилхэдэ республикымнай институдуудай аудиторинуудта 18 мянга гаран хүбүүд, басагад һууриял эзэлбэ. Олон гээшэ гү? Өөһэдөө бодоод үзыт: минии анха түрүүн партада һууxадамни, хизаар соомнай арба мянганһаа олон бэшэ һурагшад ном үзэжэ байһан юм, нэгэшье студент һуралсадаггүй байгаа. Удмуртнууд студент гэһэн үгэ мэдэхэшьегүй байһан юм. Мүнөө республика соомнай 300 мянга шахуу һурагшад ном үзэнэ. Эдэ үхибүүдые һургаха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй.

Совет засагай илан мандаһанай һүүлээр багшанарые богони болзорой курсануудта, училищинуудта бэлэдхэлгэ шухала асуудалнуудай нэгэн болоһон юм. Тиихэ үедэ арбан хүнэй юһэниинь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байгаа. Эндэ эгээл түрүүн эмхидхэгдэһэн дээдэ һургуулинуудай нэгэн—багшын институт байһан юм. Москва, Ленинград, Казань манда мэргэжэлтэй багшануудаа эльгээжэ, республикадамнай туһалаа бэлэй. Дээдэ һургуули анха түрүүн дүүргэгшэд балар харанхы сагай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэеэ бүглүү ой тайга соохи тосхонууд руу шэглээ һэн.

Тэрэ үеын гансахан институт улам олошоржо байгаа һургуулинуудые багшанараар хангаха аргагүй байгаа. Мүнөөшье һургуулинуудnай ехэ түргөөр олошорно —эдэ табан жэлнүүдэй туршада бидэнэр һургуулинуудай 1500 шахуу байшангуудые бариха ёһотойбди. Глазовта (энээ руу нэгэтэ сүлэгдэһэн уран зохёолшо Владимир Короленко энэ хотые ёһотой хото бэшэ гээшэ гэжэ нэрлэһэн юм) багшанарай хоёрдохи институт байгуулагдаа һэн. Байшан соонь эрхимээр түхеэрэгдэһэн лаборатори, кабинедүүд бии.

Республикамнай багшанараар хүсэд хангагданхай. Багшанарай институдууд һүүлэй жэлнүүдтэ хүгжэмэй, зуралгын, графикын багшанарые бэлэдэдэг болоо.

Медицинскэ институт байгуулагдаа. Тиимэ институт бии болгохо гээшэ угаа шухала байһан юм. Яахадааб гэхэдэ, революциин урда тээ энэ хизаарта хүнүүдэй үхэлгэнь түрэһэнһөө олон байгаа. Бүхэли арад хосорон һалажа байба. Институт анха түрүүн дүүргэһэн медигүүд Удмуртын тосхонуудта хэр угһаа дэлгэрһэн трахомотой, мүн бусадшье хүндэ үбшэнүүдтэй зоримгойгоор тэмсэһэн юм.

Институт дүүргэһэн 5 мянган врачнар Удмуртын хото, тосхонуудта хүдэлхэһөө гадна, ондоо тээгүүршье хүдэлнэ. Тэдэнэрэй нэгэ зариманиинь Монголдо, Кубада, Африкадашье үбшэнүүдэй тэмсээ. Институдай кафедрануудта 70 шахуу доктор, кандидадууд ажаллана.

Манай хизаар һайн уһан замтай, хямда түлишэтэй, бүри хямда хүдэлмэришэ хүсэтэй байһаараа промышленнигуудай анхарал үниэй татадаг байгаа. Түрүүшын предприятинууд эндэ хоёр зуугаад жэлэй саада тээ эмхидхэгдэһэн юм. Тиибэшье имагтал Совет засагай жэлнүүдтэ промышленность түргөөр хүгжөө. Шэнэ завод, фабриканууд урган бодоо, хуушануудынь шэнэлэгдээ. Тэдэ предприятинуудай продукци гаргалга 280 дахин дээшэлээ. Удмуртда бүтээгдэһэн зүйлнүүд: мотоцикл, орёо станогууд, радиоло, буунууд, үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүд—дэлхэйн 50 оронуудта эльгээгдэнэ.

Урдань инженернүүдые ондоо тээһээ урижа асардаг байгаабди. 1952 ондо механическа институдай 3 факультедтэ түрүүшын студентнэр абтаа бэлэй. Удаань үдэшын, заочно отделенинүүдые, Воткинскдо, Сарапулда — үдэшын филиалнуудые, Глазовта—һуралсалай пункт эмхидхээ һэмди. Һаяхан шэнэ, инженерно-экономическа факультет нээгээбди. Мүнөө институтда долоо мянга гаран студентнэр һуралсана.

Агрономууд, зоотехнигүүд, ветврачнууд, хүдөө ажахын механизаторнууд һаяшаг болотор ондоо область, республикануудһаа манда ерэдэг байһан юм. Москва шадар байдаг нэгэ дээдэ һургуули манай гүйлтаар республикадамнай ерэжэ, хүдөө ажахын һургуули болгогдоһон байгаа.

Удмурт мүнөө үедэ ашаяа харюулжа байна. Манһаа врачнууд, агрономууд, инженернүү[д ...] зоотехнигүүд ороноймнай зүг[...] хэн тээшэ ошоно. Гансахан [...] жэлдэ хоёр мянга гаран хүн [...] дээдэ һургуулинуудай дипл[омуу]дые абаа. Тэдэнэй гурбанай [...] хубинь хүршэ республика, о[бласть]нуудта хүдэлхэеэ ошоһон [...] Эдэ бүхы мэргэжэлтэд манд[...]та хүдэлхэ аргатай байгаа, [...]шье ондоо газарнуудта бүри [...] хэрэглэгдэнэ. Врачай зүбшөө[...]лаагүй, багшын үгэ шагна[...] байһан бүглүү заха газар[...] дүшөөд хүрэхэгүй жэл соо [...] интеллигенцитэй болоо.

Удмуртда ажаллажа эх[...] ехэ ехэ мэргэжэлтэдтэй мүнөө [...] хаа хаанагүй уулзажа болохо[...] Горьковско университедэй ех[...] федрануудай нэгые доцент М[...] Широбоков даана, техническ[...] дэмэй доктор Петр Агеев Ле[нин]градай политехническэ инст[итут]тал заана. Замбуулинай мед[...] ехээр мэдэдэг, СССР-эй Меди[цин]скэ эрдэмэй академиин болон[...] шүүн Василий Паринай нэрэ [...] дэлхэйдэ мэдээжэ болонхой. [...]рэнэй эсэгэ манай медици[...] институт эмхидхэгшэдэй [...]ниинь байһан юм. Орон с[...] радиолакационно станци[...] байгуулһан профессор П[...] Ощепков мүн лэ мэдээжэ бо[...]хой.

Минии нютагайхид эрдэм [...] жөөлгэдэ саашадаа хубитаа [...] ехээр оруулха байха, энэ асу[...] шиидхэлгэдэ бүхы арга бол[...] бии.

Шэнэ табан жэлдэ дээдэ [һур]гуули дүүргэгшэд улам олош[...] юм. Барилгын улам үргэдэ[...] лоһонтой дашарамдуулан, ш[...] нернууд-барилгашад бэлэдх[...] болохо.

(АП[Н])

СОЦИАЛИЗМЫН ОРОНУУДТА

ВЕНГРИ

Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин IX съездэдэ бэлэдхэлэй шэнэ шата эхилээ. Партийна эхин организацинуудта тоосоото һунгалтын суглаанууд үнгэргэгдэнэ. Съездэдэ зорюулан, Центральна Комитедэй бэлэдхэһэн Директивэнүүдые, партийна комитедүүдэй ажал ябуулгые, өөһэдынгөө хүдэлмэриие, бусад асуудалнуудые коммунистнууд суглаанууд дээрээ зүбшэн хэлсэнэ, шэнэ хүтэлбэриие һунгана. Партийна эхин организацинуудай секретарьнууд сэхэ суглаанууд дээрэ анха түрүүнээ һунгагдана.

Съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан мүрысөөн үдэр ерэхэ тудам үргэнөөр дэлгэрнэ. Чепельскэ металлургическа комбинадай 100 гаран цех болон таһагууд, 1.700 гаран социалис ажалай бригаданууд съездын урда тээхи мүрысөөндэ оролсоо. Жэлэй түрүүшын хахадта комбинат 72 миллион форинтын продукци түсэбһөө гадуур гаргаа. Оздын металлургнууд 2 мянга шахуу тонно булад түсэбһөө гадуур хайлуулжа гаргаад байна. Дунайн металлургическа комбинадай прокатчигууд съездын хүндэлэлдэ зорюулан, 23 мянган тонно прокат түсэбһөө гадуур гаргаа. Станок бүтээгшэд, алюминиин, химическэ, барилгын болон промышленностиин бусад һалбариин хүдэлмэришэд хэлэһэн үгэдөө хүрэнэ.

Гүрэнэй ажахынууд болон хүдөө ажахын кооперативуудта съездын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ажалай мүрысөөн улам бүри үргэнөөр дэлгэржэ байнхай. Съездын нээгдэтэр намарай бүхы полевой хүдэлмэриие түгэсхэхэ гэһэн зорилго венгер таряашад урдаа табиһан байна.

* * *

Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Янош Кадар Венгридэ айлшалжа ерээд байһан Великобританиин Коммунис партиин делегацитай сентябриин 29-дэ уулзаа. Хоёр партида хамаатай, мүн уласхоорондын коммунис хүдэлөөндэ хамаатай асуудалнуудаар уулзалгын үедэ һанамжануудаа мэдэлсэлгэ болоһон байна.

ГДР

«Манай республикые али бүхы талаһаань бэхижүүлхэ зорилготойгоор СЕПГ-гэй ЦК-гай XIII пленумэй баталан абаһан шухала документнүүдые город болон хүдөөгэй ажалшад эдэ үдэрнүүдтэ зүбшэн хэлсэжэ байхадаа, манай совет аха дүүнэр болон ханинарта баясхалангай ехэ мэдэрэлтэйгээр хандана»—гээд Хани барисаан, харилсан туһалалсалга, харилсаа холбоон тухай Советскэ Союзай болон Германиин Демократическа Республикын хоорондо баталагдаһан договорые Арадай палатын эсэслэн баталһаар хоёр жэлэй ойдо зорюулагдаһан түрүү бэшэг соогоо «Нойес Дойчланд» гэжэ газетэ бэшэнэ. Шахардуу шанга байдал һуларуулха зорилгоор Советскэ Союзай болон ГДР-эй гаргаһан үүсхэлые болон тэдэнэй оруулһан дурадхалнуудые дэлхэйн арадууд бүри ехэ үргэнөөр, улам талархалтайгаар угтадаг боложо байна.

* *

ГДР-эй Мелиорациин гүрэнэй комитедэй эмхидхэлэй заседани Берлиндэ болоо. Республика дотор газар һайжаруулха хүдэлмэриин хэмжээнэй ехэ болоһон дээрэһээ энэ комитет байгуулагдаа. 1967 онһоо 1970 он хүрэтэр 330.000 үлүүтэй гектар тарянай газар уһалха хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагданхай.

ЮГОСЛАВИ

Ермековцы городой нефтьшэд 500 мянгадахи тонно нефтьсэ малтан абаа. Эндэ 10 жэлэй урда тээ нефтиин түрүүшын аранганууд бии болоһон юм. Энэ хадаа Сербиин нефтиин промышленностьда эхи табижа үгэһэн байгаа. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Сербидэ, ороной бусад районуудта нефтиин болон байгаалиин газай хэдэн арбаад шэнэ уурхайнууд нээгдээ. Дайнай урда тээхи үетэй сасуулбал, орон дотор нефть абалга 1 мянган тонноһоо 1,8 миллион тонно хүрэтэр нэмээ. Мүн газ, бензин, түрхихэ тоһо болон бусад нефтепродуктнуудые шанаржуулан абалга ехэ болонхой.

БОЛГАРИ

Экономическа, научно-техническэ харилсаа холбооной талаар советболгар правительстванууд хоорондын комиссиин научно-техническэ харилсаанай талаар саг үргэлжын подкомиссиин V сесси һаяхан Софидо болоо.

Урда тээнь болоһон сессинүүд дээрэ абтаһан уялгануудаа али али талын ямараар дүүргэжэ байһые сессидэ хабаадагшад зүбшэн хэлсээ, хоёр гүрэнэй хоорондо научно-техническэ харилсаа холбоо саашаданъ хүгжөөхэ замуудые хараалаа. Абтаһан уялганууд амжалтатайгаар дүүргэгдэнэ, СССР Болгари хоёрой хоорондохи научно-техническэ харилсаа холбоон хараалагдаһан түсэбэй ёһоор хүгжэнэ гэжэ хоёр тала тэмдэглээ.

* * *

1966—1967 онуудта арадай байдал улам һайжаруулха тухай БКП-гэй ЦК-гай болон Болгариин Профсоюзуудай Центральна Соведэй тогтоолой ёһоор, НРБ-гэй Министрнүүдэй Совет хадаа ашагта малтамалнуудай промышленностиин хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай, мүн бусад хэдэн зэргын ажалшадай салин хүлһэ нэмээхэ тухай шиидхэбэри гаргаа. Энэ шиидхэбэри 346 мянган хүндэ хамаадаха байна.

Ашагта малтамалнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй салин хүлһэн дунда зэргээр 1[...] процентээр нэмэхэ юм.

ДРВ

Вьетнамай Демократическа Республикада Чехословакиин Социалис Республикын правительствын зүгһөө экономическа болон техническэ туһаламжа үзүүлхэ тухай хэлсээндэ Ханой городто гар табигдаба.

РУМЫНИ

Румыниин Социалис Республикын Академиин зуун жэлэй ойтой дашарамдуулагдан, Румыниин бүлэг олон эрдэмтэд, соёл культурын ажал ябуулагшад «Эрдэмэй талаар габьяатай байһанай түлөө» болон «Соёл культурын талаар габьяатай байһанай түлөө» гэжэ орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа. Шагнагдагшадай дунда Академиин президент М. Николеску, РКП-гэй ЦК-гай секретарь профессор М. Мэнеску, Научно-шэнжэлгэнүүдэй национальна соведэй түрүүлэгшэ Р. Молдаван, поэт академик Т. Аргези, Культурын болон искусствын хэрэгүүдэй талаар гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ П. Маковей, Уран зохёолшодой союзай түрүүлэгшэ академик З. Станку болон академигүүд, научно-шэнжэлгын институдуудай хүдэлмэрилэгшэд, культурын ажал ябуулагшад бии.

Наука болон культурын талаар габьяатай байһанай түлөө орденууд болон медальнууд СРР-эй Гүрэнэй Соведэй Указуудаар һаяхан байгуулагдаа юм.

ВЬЕТНАМ АЖАҺУНА[...] ТЭМСЭНЭ
Вьетнамай Демокра[...]ска Республика. Ан[...] ажалые сахигшад.
ТАСС-ай фото.

БУДАПЕШТЫН МЕТРО

Венгриин нииислэл хото Бу[...]дапештдэ хүн зон олон бол[...] Үйлсөөр машина, автобус[...]дай ябажа байхань ехэ хү[...]шэр. Тиимэһээ эндэ метро б[а]рилга эхилбэ. Совет мэрг[э]жэлтэдэй туһаламжаар метр[о] баригшад амжалта туйлаа.

Зураг дээрэ: метрогой «А[...]тория» гэһэн станци.

АПН-эй фото.

Хүн бүхэнэй, хамаг зоной хэрэг

АРХИНШАД, ХУЛИГАНУУДЫЕ ШАНГААР ХЭҺЭЭХЭ

Аяг ааша, хооһон хойрог ябадал гаргадаг хулигануудтай, архиншадтай хатуу шангаар тэмсэхэ тухай партии, правительствын тогтоол, Указые Хориин аймагай ажалшад ехэ баяртайгаар хананггяар угтаа юм.

Сэлеэн тосхонуудаар, албан газарнуудаар суглаанууд боложо, хулигантатай эрид шангаар тэмсэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэнхэй, мүн ниитын байра, клуб, библиотекэнүүдэй ойлгууламжын хүдэлмэри үнгэрэгдэжэ байна. Хэжэнгын, Үдын, Красно-Партизанска, Чисаанын ажалшадай сомоной Соведэй сесси дээрэ тавигдаһан асуудалнууд хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээнүүд баталагдаба. Архида дуратай, ажалһаа һамшадаг, хамагүй ааша гаргадаг хүнүүдтэ хүсэшын үедэ гэр байра үгэхэгүй, али болохо туһаламжа үзүүлхэгүй гэһэн эрилтэнүүд бэелүүлэгдэжэ эхилээ. Могсохон, Кульск, Улаан-Еэн, Тээгдэ, Хэжэнгэ болон бусад нютагуудта архиншадые арад зоной урда һуулгажа, үгыеньшье абаһан байха.

Партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд энэ асуудалда тон ехээр анхаралаа табижа, арадай дружинануудта эдэбхитэй шамбай хүнүүдээ томилно, нүхэдэй сүүдэй хүдэлмэрие һэргээхын хойноһоо оролдоно. Хэдэ хэдэн дружинанууд шэнээр баталагдаһан, эдэбхитэйгээр ажаллажа ороһон байна.

Аймагай захиргаанай зурганууд ниитын гурим хазагайруулагшадые баһал шанга хэһээлтэдэ оруулна. Жэшээлхэдэ, барилгын ажалда хүдэлһэн нэрэ зүүгээд лэ, архи уугаад энэ тэрэ хүндэ үһэрижэ, халдажа ябадаг Барыбин Л. И. гэдэг арадай сүүдэй шиидхэбэреэр табан жэлэй хатуу хэһээлтэ амсаба. Хамар доро хахархай аман байнал гэжэ архиин һогтуугаар хүршэнэрөө доромжолһон Хориин аймпотребсоюзай бухгалтер М. Н. Капустин уголовно кодексын 206-дахи статьягай үндэһөөр жэлэй хэһээлтэдэ ябуулагдаа.

Эдэ бүгэдын ашаар хулиган ааша гаргалга үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхидэ орходоо нилээд үсөөрбэ, архиншадшье хоморжобо.

Гэбэшье гэмтэ ябадалые уридшалан һэргылхэ талаар хэһэн бүтээһэн юумэн үшөөл бага. Хулиганталгые заримашуул үмөөрнэ, гэм зэмыень далдална. Дээдэ-Үдын модо урадхуулгын участогта хүдэлдэг Виктор Черных энэ хабар Хориин таряа тушаан абадаг пунктда ехэ һогтуугаар ерэжэ, нюдэндөө хараһан хүнүүдые энгэрдэн, элдэб эсээр харааһан, сохиһон, албан хэрэгсэлэй жэжэ зөөри эбдэһэн, бута сохиһон байгаа. Мартын 17-до тус коллективэйхид суглаан дээрээ: «Бидэ энэ нүхэрөө хүмүүжүүлхэбди, харюусалгыень бэе дээрээ даажа абахамнай» гэһэн тогтоол абаа. Тиигээд лэ мартажархёо юм. Ушарынь тэрэнь удангүй архяа дахин уужа, аяг ааша гаргажа захалаа. Апрелиин 10-да үйлсэдэ ябаһан нэгэ эхэнэрые сохиһон, август һарын һүүлээр абаһа архи уугаад, улад зониие элдэблэһэн, наншажа эхилһэн, һүхэ бариад эхэнэрнүүдые үлдэһэн байна.

Тиихэдэньшье августын 31-дэ зарлагдаһан суглаан дээрээ үнөөхи участогаймнай начальник нүхэр Заводской хулигантаһан Черных, тэрэнэй «үрөөһэн бөөрэнүүдые» баһал үмөөржэ оробо.

Энээнһээл боложо энэ коллективэй дунда архи уулган, ажалдаа һааталган, хулиган ааша гаргалган таһарнагүй.

Намарай сүлөөгүй эдэ үдэрнүүдтэ зарим газар архи залгяад, ажалдаа гарахагүй баримтанууд үзэгдэһөөр Гансахан һүүлшын арбан хоногой туршада Хэжэнгын совхозой 6 хүн, Анаагай совхозой—3, Үдын, Первомайский», Хүрбын, Дээдэ-Тальцын совхозуудай нэгэ нэгэ хүнүүд архи ууһан, хулиган ааша гаргаһан, шэнэ Указай ёһоор хэһээгдэһэн байна.

Зүгөөр Хэжэнгын совхозһоо Базаров Б. М., Макаров Н. М., Грешилов Н. Ф., Лосев И. И. гэгшэдэй архиин һогтуугаар айхабтар аягүй ябадал гаргаһаниинь тон эли байбашье, мүнөө хүрэтэрөө ямаршье хэмжээн абтанагүй. Рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр Андодоев Д. Я. огто анхарангүй үнгэрөө.

Үнгэржэ ерэхэдээ, архинша Иван Лосев гэдэг ажалда ябаһан мори унаад, Хэжэнгэ тосхоной үйлсөөр хүйхэр муухай зан гарган, эндэ тэндэ харагдаһан хүнүүдые эрьюулжэ ябаад гүйлгөө. Тиихэдэнь милициин участково уполномоченно нүхэр Базарсадуев Ц. Г., мүн совхозой хүтэлбэрилэгшэд саг болзор соонь хатуу хэмжээ абаагүй.

Иимэрхүү баримтанууд бусадшье нютагуудта һулагүй үзэгдэнэ.

Зарим эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд гэм хэһэн, хулигантаһан, бусадшье гэмтэ ябадал гаргаһан хүнүүдые сагааруулхын хойноһоо оролдоно.

Жэшээнь, Хүрбын леспромхозой ахалагша бухгалтер И. Б. Галсанов арадай улаан зөөриие архи болгожо уудаг байһан. Тиигэбэшье энэ леспромхозой директор нүхэр Шопхоев тэрэниие магтажа нюурай үнэмшэлгэ бэшэһэн байха юм. Энэ тон буруу. Хуули ёһо зүбөөр бэелүүлгэдэ һаад түбэг болоно.

Архиншадые, хулигануудые хайрагамгүй элирүүлхэ, хэһээхэ гэшэ нэн түрүүшын хэрэг байбашье, урид һэргылэмжын—хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие саг үргэлжэ, даамай зохидоор ябуулха шухала болоно.

Д. ДАГБАЕВ,
Хориин аймагай прокурор.

ХОЛЫН хойто зүгтэ оро унаһан хүнүүдые харахада ехэ һонин. Эдэнэр үбэлэй ямаршье хүйтэндэ гүн ехэ хүбшые һэтэ сохин, үндэр үндэр дабаануудые дабан гараха.

Хойто-Байгалай аймагай «Дружба» артелиин гэшүүн Дарья Петровна Саватеева тон хоморойшье, хүшэршье мэргэжэлтэй. Энэ хүмнай олон жэлдэ орошоноор хүдэлнэ. Ашаа тээһэн оронуудые газаршалан ябадаг юм. Хойто-Байгалай гүн ехэ хүбшэ соогуур геологуудые арбан табан жэлэй туршада газаршална. Энэ нүхэрнай түрэл нютагайнгаа байгаали, газар уһа һайн мэдэхэ. Тиимэһээ геологуудта айхабтар туһатай нүхэрынь юм.

Зураг дээрэ: Д. П. Саватеева.

О. БЕРЕЗКОВОЙ фото.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

ХАШАРҺАН МҮНГЭНДЭ ХАШАГДАЖА...

Улаан-Үдэ хото һаяшаг албанай хэрэгээр ерээд, һанагдаагүй хашалан үзэбэлби. Колхозтойгоо телефоноор хөөрэлдэхэ ушар гараад, хиислэл городойнгоо телефоноор дуугаралсадаг пункт ерэбэб. Захил гэд, түлөөһыень үгэхэ гэжэ солхооб гаргахадам: «Зэд мүнгэн үгы, хаана нэгэ тээ ошожо буталуулагты»—гээд телефонист-кассир басаган һожоргүйгөөр харюусаба. Почтын байшан соо хүдэлдэг кассиршуулта хандаһаб, хэншье өөдэ хараха юумэгүй. «Гүрэнэй банкда ошожо, бухэли мүнгөө буталуулагты»—гэжэ нэгэ эхэнэрэй найе шоглон һуухадань, бүришье хором бусалаа. Ранжуровай үйлсэдэ байдаг магазинда ошожо, зоболонто солхообоо одоол буталхахын гээбы гэжэ һанан гээд, баһал хамараа сохюулбаб. «Манай магазинһаа юумэ абахагүй хүндэ мүнгэ буталдаггүйбди»—гээд кассир һамган мүн дүтэ халдахаабагүй. Аргаа барагдахадаа 15 мүнгэнэй папирос абажа хашарһа мүнгэтэй болоод, үнөөхи телеграфаа һалиржа ерэхэдэм, саг үдын забһарлалгада дүтэлшэһэн байжа, нютагтаяа хөөрэлдэжэ шадаагүй һэм.

Хото, хүдөөдэшье касса бүхэн янза янзын мүнгэтэй байха, һаадгүйгөөр хүнэй эрилтые хангаха зэргэтэй гэжэ һаналтай. Город гэнхо, ехын газарта эмхи гурим һайнтай баймаар гэжэ нам мэтэ хүдөө хүнэй һанан гэтэр, иимэ бололто бололгүй жэжэ ушарһаа (зэд мүнгэгүй ябаһан зэмэһээ) хохидохо, гомодхоогдохоб гэжэ энээнһээ урда сэдьхээгүй ябаһандаа гэнэдээ гээшэ хаб.

Бата ЦЫРЕНДАШИЕВ.
Бэшүүрэй аймагай
Калининай нэрэмжэтэ колхоз.

ХЭБЛЭЛ ЗАХИНА

Дүрбэдэхи отделениин хүдэлмэришэд Үдынгөө совхоз соо үлэмжэ эдэбхитэйгээр шэнэ жэлэй захил хэжэ, айл 4—5 янзын газетэ, журнал бэшүүлнэ. Сентябриин 20-до 77 үрхэтэ айл мянга дүрбэн зуун түхэригэй 367 хэһэг газетэ, журнал захяад байна. Захил үргэлжэлһөөр.

Чуваш, Татарһаа нүүжэ ерэһэн айлнууд өөһэдынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ гарадаг газетэ, журналнуудые мүн лэ эдэбхитэйгээр бэшүүлнэ. «Азат-катын», «Чаян» гэжэ татар хэлэн дээрэ, «Капкан», «Таван-Ажал», «Ялав» гэжэ чуваш хэлэн дээрэ гарадаг журналнууд илангаяа олоор захигдана.

Ж. ДАМБАЕВ.

ХЯҺЫН ОШОД СЭСЭРНЭ

Шадамар дарханай шүрбэһэлиг гараар шэнхинэһэн алхын бууха бүхэндэ хяһын ошод сэсэрнэ. Уданшьегүй тахын түхэлтэй булад түмэр боошхотой уһанда уурал хаян зайлагдаад лэ, бэлэн болоно...

Эдэ хадаа Яруунын загаһанай заводой түмэршэ дархашуул Иван Овчинников, Петр Байбородин гэгшэд ажаллана гээшэ. Эдэ нүхэднай үбэлэй сагта загаһа губшалгада хэрэглэгдэхэ моридоо тахалдаг, мүн энэ ажалда хамаатай бусадшье зэр зэмсэгүүдээ һэльбэн заһажа байнхай. Харин зунай үедэ заводойнгоо автомашинануудые, тракторнуудые, үбһэ хуряалгын техникые заһабарилдаг байха. Тиихэдээ үгтэһэн даалгабаринуудые гансашье дүүргэдэг бэшэ, мүн эрхим шанартайгаар үлүүлэн дүүргэдэг байна.

В. БАЙБОРОДИН.

„Буряад үнэнэй“ бэшэһэнэй һүүлээр

Газетымнай сентябриин 14-нэй номерто «Хойрогоор хандаһанай хойшолонгууд» гэһэн гаршагтай корреспонденци толилогдоо һэн. Яруунын аймагай Романовка тосхонһоо редакцида ерэһэн ажалшадай бэшэгүүдтэ аймагай эмхи зургаануудай хайхарамжагүйгөөр хандаһан тухай шүүмжэлэгдэһэн юм.

Романовка тосхоной хүн зоной гэр һуудалай хэрэглэмжые һайнаар хангахын тула тодорхой хэмжээнүүд абтажа байна гэжэ аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Ц. Ж. Жалсанов бидэндэ мэдээсэбэ. Тусхайлан хэлэбэл, мүнөө Витим голой зүүн бэедэхи һууриндa таһалдалгүйгөөр үдэшын 7 час хахадһаа һүниин тэн болотор электростанци хүдэлдэг болоо. Тосхоной хамтын бани заһабарилха тушаа бэлэдхэл ябуулагдажа байна. Һаяын сагта тэрэ һэльбэн һайжаруулагдаад, нютагай нэгэ эмхи зургаанда тушаагдажа, эзэтэй болохонь.

Һууриинһаа таһархай «Хуушан аэропорт» гэжэ газарта һуудаг хэды айлнууд һаяар нүүлгэгдэжэ, электрын галтай, һайн байрада түбхинүүлэгдэхэ гээд, аймагай түрүүлэгшэ найдуулна.

Гусиноозёрскын оёдолой фабрикын түрүү оёдолшод Дарима Дашинимаева Мария Бадмаева хоёр ажал дээрээ.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

СОВЕТ ЗАСАГАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ПАРТИИНГАА ЗЭРГЭДЭ—АРАДАЙНГАА АША ТУҺАДА

Иван Васильевич Ченкиров Буряад орон дотороо Совет засаг түрэ тогтоохын түлөө тэмсэгшэдэй эдэбхитэдэй нэгэниинь мүн. Нютаг тоонтонь—Кабанскын аймагай Корсаково тосхон. Мүнөө тэрэ персональна пенсидэ гаранхай. 68 наһатай. Тиимэ болобошье, ниитын ажал хүдэлмэридэ хабаадалсаһаар.

Иван Васильевич бүри эдир залуудаа, семинарида һуралсажа байхадаа, политическэ нюуса номуудые олоор уншаһан, революционно хүдэлөө дэмжэхэ нюуса кружогуудта хабаадалсаһан юм.

1918 ондо коммунис партиин гэшүүн болоо. РКП(б)-гэй Эрхүүгэй губерние комитедэй дэргэдэ М. М. Сахьяновагай эмхидхэһэн буряад бүлэгтэ оролсоо.

Сибирьтэ анха түрүүн Совет засагай мүндэлэн тогтоходо, Хударын буряадай волостьдо политическэ хүдэлмэри ябуулаа. 1918 ондо эндээ залуушуулай бүлгэм байгуулжа, хүн зониие революционно үйлэ хэрэгүүдтэ бэлэдхэлсээ. Хойто жэлынь Сэлэнгэдэ арадай гэгээрэл эмхидхэхэ, һургуулинуудые тогтоохо талаар ехэ юумэ бүтээгээ.

1920 онһоо эхилжэ нүхэр Ченкиров партийно-советскэ хүдэлмэридэ бүришье һаа шударгыгаар оролсоо.

Алас-Дурнын республикада (буфер), Баргажанай уезд болон Баргажанай аймагта ДВР-гэй правительствын бүрин эрхэтэ түлөөлэгшын уялга дүүргэжэ, засагай эмхи зургаануудые тогтоолсоо. Тиихэдэ дурсагдаһан уезд оройдоо 5-6 хүнһөө бүридэһэн партийна ячейкэтэй, харин аймаг дотор партиин нэгэшье гэшүүнгүй байһан юм. Баргажанда аралжаа наймаашад, нюдарган баяшуул, семеновско, каппелевска бандын үлэгдэлнүүд, сионист, меньшевик, эсер, алта бэдэрэгшэд олон бэлэй. Тайшаа ноёд, нюдарган баяшуул нютагай хүн зониие барижа байгаа. Ушар тиимэһээ засаг түрын нютагай революционно эмхинүүдые, партийно-комсомольско бүлэгүүдые байгуулхада, нилээд бэрхэшээлнүүд тохёолдоо.

Арадай дайсад али болохо аргаар һаад тойбо татахын хойноһоо оролдоо, эсэргүүсээ, хэтэржэ ерэхэдээ, Баргажанда болон уезд дотор буһалгаа татаа, партиин эдэбхитэй гэшүүдые, тэрэ тоодо нүхэр Ченкировые хаажа абаа, буудажа алаха гэжэ шиидхээ. Теэд хаалта шоронд ороошод харуулшадай буу зэбсэгые буляан абажа, һүүлээрнь алаха хюдаха сэрэгшэдэй хүрэжэ ерэхэдэ, тэдэнтэй буудалдаа юм.

Сэлэнгын аймагай революционно комитедэй түрүүлэгшэ байха үедөө нүхэр Ченкиров хушуунай болон сомоной революционно комитедүүдые, тиигээд гүйсэдкомуудые бии болгохо талаар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Аймагай түб—Сэлэн-Дүүмэ тосхондо түрүүшын партячейкэ эмхидхээ, тэрээнэй түрүүшынь секретарь болон һунгагдаа. Унгернын сэрэгшэдые усадхахын тула Улаан Армиин частьнууд болон нүхэр Щетинкинэй партизануудые Монгол ябуулалсаха, тэдэниие эдеэ хоолоор таһалдуулангүй хангаха талаар оролдоо.

Мүн нүхэр Ченкиров Танна-Тувын (мүнөө Тувын АССР) арадай республикые болон арадай революционно партиие эмхидхэлсээ һэн. Тэндэ Коминтернын Алас-Дурнын зүгэй секретариадай бүрин эрхэтэ түлөөлэгшөөр хүдэлөө.

Һүүлээрнь Иван Васильевич Буряад орондоо бусажа ерээ, РКП(б)-гэй Буряадай обкомой эмхидхэлэй-инструкторска таһагые хүтэлбэрилөө, Бурревтрибуналай болон Иргубчекагай прокуророй туһалагшаар ажаллаа.

Түнхэндэ аймгүйсэдкомой түрүүлэгшээр хүдэлхэдөө, һургуули, больница, харгы зам гэхэ мэтэнүүдые барюулха талаар ехэ үүсхэл гаргаа. Тиихэдээ бүхы республика дотороо эгээ түрүүшын арбан жэлэй һургуулиие нютагай болон гүрэнэй бюджедһээ гансашье мүнгэ гаргуулангүй, тон богонихон болзор соо—зургаа һарын турша дотор барюулһыень тэмдэглэмээр. Энэнь мүнөө жэшээтэ һургуули болонхой. Мүн 1924 оной гансахан сезоной турша дотор Эрхүү мүрэнэй зүүн эрьеэр зурыһан харгы замуудые нютагай хүн зоной эдэбхитэй хабаадалгатайгаар барюулһан юм.

Иимэ аша габьяатай байһаниинь анхаралда абтажа, нүхэр Ченкиров БурЦИК-эй түрүүлэгшын орлогшоор, БМАССР-эй дотоодын хэрэгэй арадай комиссараар, финансын арадай комиссараар дэбжүүлэгдээ. Тиихэдээ мүн лэ партийна этигэл найдабариие бүрин гүйсэдөөр харюулаа.

Тиин Монголой Арадай Республикада Экономсоведэй эрдэмтэ гэшүүнээр томилогдожо, феодальна зөөри нөөсэлгые бүридхэн суглуулха тухай хуули бэелүүлхэ хэрэгые хүтэлбэрилһэн, малшадай эхин товариществанууды эмхидхэлсэһэн, арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбые табилсаһан юм.

Һүүлээрнь 35 наһатай болобошье, Сибириин барилгын институт дүүргэжэ, Кузбасста, Коми АССР-тэ болон бусад газарнуудта промышленность болон барилга хүгжөөлгэдэ шударгыгаар хабаадалсаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ хоёрдохи ударна армиин зэргэдэ алба хэжэ, Ленинградска болон хоёрдохи Белорусска фронтнууд дээрэ байлдаһыень, засаг түрын хэдэн шагнал хайрануудта хүртэһыень яажа мартажа болохоб!

Б. МАХАТОВ,
габьяата багша, пенсионер.
БурАССР.

Улаан-Үдын нооһо угааха фабрика. Наталья Маркеловна Яковлевагай хүтэлбэрилдэг нооһо угаагшадай бригада даабаряа ходол үлүүлэн дүүргэжэ байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир нүхэр Яковлева ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

АПН-эй АСУУДАЛНУУДТА ҮГТЭҺЭН ХАРЮУ

ХЭБЛЭЛЭЙ ҺОНИНОЙ агентство һайн үүсхэл гаргажа, Германиин асуудалаар, тусхайлбал: ГДР-ые ООН-до абаха тухай асуудалаар, Европодо эб найрамдал хамгаалха, аюулгүй байдал сахиха гэһэн ГДР-эй дурадхал тушаа, мүн ФРГ-гэй атомна политика тушаа һанамжаа хэлэхыень дурадхан, дэлхэйн олон гүрэнэй улад зоной түлөөлэгшэдтэ хандаһан байгаа. АПН-эй абаһан түрүүшын харюунууд тухай газетэнүүдтэ мэдээсэгдээ һэн. АПН-эй асуудалнуудта үгтэһэн харюунууд үдэр бүри ерэжэл байдаг. Элдэб уг гарбалтай, ондо ондоо үзэлтэй политическэ, олониитын мэдээжэ ажал ябуулагшад Германиин хоёр гүрэнэй политика тухай һанамжаяа эльгээнэ.

АПН-эй асуудалнуудта үгтэһэн харюунууд Германиин Демократическа Республикын нэрэ хүндын ехээр ургаһые, дэлхэйн элдэб оронуудай олониитын ажал ябуулагшадай ГДР-ые ехээр хүндэлдэгые нэн түрүүн гэршэлнэ. «ГДР эб найрамдал хамгаалха найдамтай тулгуури гэжэ этигэнэб»,— гэжэ Чилиин элүүрые хамгаалха албанай секциие даагша Орасио Бокардо бэшэнэ.

ГДР—«зүүн зүгэй зоно» мүн, харин бүхы Германиие гансал ФРГ түлөөлхэ эрхэтэй гэһэн Бонной шунахайралгада дэлхэйн олониитэ нэгэ гэбэл—дураа гутан, нэгэ гэбэл — ёгтолон наадалан хандана. Һүүлэй үедэ Федеративна Республикын политическэ һэгээтэй ажал ябуулагшадай ходо тэмдэглэдэг болоһон бодото байдалые АПН-эй асуудалнуудта үгтэһэн харюунууд Бонной хүтэлбэрилэгшэдтэ дахин һануулна. «Баруун оронуудай дунда Федеративна Республикын тоогдодог болохотой хамта, уласхорондын оршом соо Зүүн Германиин экономическашье, политическашье талаараа шухала үүргэ дүүргэдэг боложо эхилһэн ушар Баруун Германида яагаадшьеб обёорогдоогүйнь ехэ гайхалтай»,— гээд Баруун Берлинэй ниитын мэдээжэ ажал ябуулагша Мюллер Ганглоф бэшэһэн байна.

Эгээл тиимэһээ Европодо аюулгүй байдал хангаха зорилготой дурадхал ГДР-эй оруулхада, дэлхэйн олониитэ тон анхаралтайгаар угтаа. 1966 оной январиин 22-то Европын бүхы гүрэнүүдтэ эльгээгдэһэн энэ дурадхал доторнь буу зэбсэг олоор үйлэдбэрилгые хизаарлаха, ядерна зэбсэггүй бүхы оронуудай атомна зэбсэгтэй болохо гэһэн политикые буруушааха, мүнөөнэй хилые хубилгаха гэдэг дэндүү аашаһаа арсаха. Европодохи түгшүүритэй байдал болюулха ябадал түйлаха шухала гэжэ хэлэгдэһэн байха юм. Мүн тэрэ дурадхал дотор Германиин хоёр гүрэниие оруулалсан, Европын бүхы гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа гуримшуулха тухай асуудал табигдаа һэн.

«Түүхэ дотор Германиин алишье гүрэн иимэ тодорхой, зүйтэй дурадхал мүнөө болотор оруулаагүй юм. Энэ дурадхал немец арадай түүхэдэхи шэнэ алхам болоно»,— гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадаһан Польшын уран зохёолшо Ян Герхард бэшэнэ. «ГДР-эй правительствын дурадхал герман арадай талые хараһан байхаһаа гадна, мүн бүхы Европодо эб найрамдал хамгаалха, аюулгүй байдал тогтоохо, түгшүүриитэй байдал һуларуулха, тиин Европодо аюулгүй байдал хангаха бүхы асуудалнуудые удаа дараалан шиидхэхэ зам нээжэ үгэхэ һэн», —гэжэ Чехословакиин телевидениин шэнжэлэгшэ, мүн лэ дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадаһан Камил Винтер тэмдэглэнэ.

Дэлхэйн улад зон ГДР-эй гадаадын политикые һайшааха зуураа, Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гэшүүн болгожо абаха тухай ГДР-эй гүйлтые хангаха эрилтэ габина. Германиин Демократическа Республика ООН-ой гэшүүн болохо эрхэтэй. «ГДР-эй ябуулдаг политика ООН-ой Уставта бүрин зохилдоно. Германиин Демократическа Республика —бүрин эрхэтэ бэеэ дааһан гүрэн мүн»,— гэжэ Чехословакиин Социалис Республикын юстициин министр Алоис Нейман мэдүүлнэ. «ГДР—дэлхэйн олон оронуудтай дипломатическа. худалдаа наймаанай, соёлой холбоо байгуулһан, бэеэ даанхай гүрэн. Германиин Демократическа Республика уласхоорондын хэдэн олон эмхинүүдэй гэшүүн болонхой, ООН-ой тусхай организацинуудай ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. ООН-ой гэшүүн боложо орохо бүхы эрилтэнүүдтэ ГДР сүм харюусажа шадахаар гүрэн» гэжэ Болгариин Арадай Республикын юстициин министр Светла Дошкалова нэмэнэ.

«ГДР Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида хуулита һууряа эзэлхэ ёһотой»,—гэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнда хабаадаһан, Норвегиин хүдэлмэришэн-электросварщик Оле Рюгас мэдүүлнэ.

«Элдэб арга хэрэглэн, ФРГ-гэй ядерна зэбсэгтэй болоо һаань,— эб найрамдал тогтоохо гэһэн хүн гүрэлтэнэй хүсэл эрмэлзэл буруу һүрэхэ байна»,— гэжэ академик И. И. Артоболевский һэргылнэ.

ФРГ-гэй ядерна зэбсэгтэй болохо гэһэн эрмэлзэл тон ехэ аюултай. Юундэб гэхэдэ, энэ гүрэн Американ империализмтай холбоотой бшуу. ФРГ-дэ дахяад нацизм, булимтаралга, үһөө нэхэлгэ дэбэрэн гааража байна»,— гэжэ Венесуэлын залуушуулай хүдэлөөнэй ажал ябуулагша Рауль Контрерас тэмдэглэнэ.

АПН-эй асуудалнуудта үгтэһэн бусад олон харюунууд иимэл удхатай. Харюу эльгээһэн хэдэн зуугаад хүнүүдэй дундаһаа нэгэл хүн —Финляндиин алба татариин управлениин секретарь Кямяряйнен «бусад гүрэнүүдтэ атомна зэбсэг бии ха юм» гэһэн шалтаг дурдан, Баруун Германиин ядерна зэбсэгтэй болохо эрмэлзэлые һайшаана. Хэды тиигэбэшье, «үнэндөө халаа би атомна зэбсэгые хэрэггүйдэ тоолоноб» гэжэ Эйно Кямяряйнен мэдүүлбэ.

АПН-эй асуудалда харюусаһан олон шэнэ бэшэгүүд ерэжэл, ерэжэл байһаар. Тэдэниие бэшэһэн олонхи хүнүүд асуудалда ондо ондоогоор хандаашье һаа, Германиин хоёр гүрэн оршон байна гэжэ нэгэн дуугаар батална. ГДР-эй эб найрамдал хамгаалдаг политикые дэлхэйн олониитын улам ехээр дэмжэдэг боложо байхадань, уласхоорондын асуудалаар ФРГ-гэй баримталдаг хараа бодол бүри ехээр хүндөө буурана. Атомна зэбсэгэй хүсөөр үһөө хиһаагаа нэхэхэ гэһэн ФРГ-гэй эрмэлзэл арадуудай хүсэтэ эсэргүүсэлтээр угтагдана. Иимэ баримтые хараадаа абангүй байжа болохогүй.

А. ЕФРЕМОВ.
(АПН).

Врачай зүбшэл

НЯГТАЛ БАЙГАА ҺАА...

Бруцеллёз—малай халдабарита үбшэн. Энээгээр илангаяа хонин, ямаан, үхэр, гахай үбшэлдэг юм. Малһаа энэ үбшэн хүндэ халдадаг. Бруцеллёз хэдэн хоног, һараар үргэлжэлдэг хүндэ үбшэн. Энээндэ нэрбэгдэһэн хүн удаан саг соо ажал хэхэ аргагүй гү, али инвалид боложошье болохо.

Бруцеллёз үбшэнһөө бэеэ һэргылхын тулада тус үбшэн малда яажа хүрэдэг, ямар шэнжэтэй байдагые мэдэхэ шухала. Иимэ үбшэнтэй мал түл хаядаг, үхэһэн гү, али үлбэр муу түл гаргадаг, һубайрдаг байха юм.

Бруцеллёзтой малай һүндэ, шабааһа шэбхэдэ, удаажадань тэрэ үбшэнэйнь микробууд ехэ гарадаг. Илангаяа малай түрэхэ, түл хаяха үедэ тиимэ халдабарита микробуудынь ехээр гарадаг байһан дээрэһээ тэрэ үень тон аюултай байдаг.

Тэрэшэлэн бруцеллёзтой малнуудай байдаг байра, тэжээл, бэлшээри, нооһон, тэдэнииень сэбэрлэдэг зэмсэг—хүрзэ, аса, тармуур, һаба һуулга хүрэтэрөө бүгэдэ тэрэ үбшэнэй микробтой байха болоно.

Тиимэ үбшэнтэй малай бусалаагүй һү, тоһо, зөөхэй гэхэ мэтэ продуктнуудые эдиһэнһээ бруцеллёз хүндэ халдадаг. Мүн тиимэ мал харууһалдаг хүнүүдтэ тэдэнэй гар хүлдэнь бии жэжэхэн шархаар дамжан халдажа болохо.

Халдабарита бруцеллёз үбшэнһөө һэргылхэ хэмжээнүүдые тон нарииhаар сахиха шухала.

Бруцеллёзтой малые бусад малһаа холо, ондоо байрада, бэлшээридэ байлгаха хэрэгтэй. Тэдэниие харууһалдаг хүнүүд хүдэлмэриингөө үедэ үмдэхэ тусхай гадар хубсаһатай, резинэ бээлэй, гуталтай байха болоно. Тиимэ малай байрада хүл нюсэгөөр ябажа огто болохогүй. Мүн тэндэ тамхи татаха, һуужа амархада аюултай.

Малай хашаа байрые сэбэрлэһэнэй һүүлээр тусхай хубсаһаяа газаа тайлажа орхёод, гуталаа креолинай гү, али марганцево-калиин шэнгэн холисотой уһаар угаажа гараа һайса сэбэрлэхэ ёһотой.

Бруцеллёз үбшэнэй һэжэгтэй малай түлые гэртээ оруулжа болохогүй.

Үбшэнтэй гү, али эмнэлгэдэ шалгагдаагүй малай һү бусалгангүйгөөр яашье уултагүй.

Энэ үбшэнһөө һэргылхэ шухала арга юуб гэхэдэ, иимэ үбшэндэ эсэргүү тарилга хүүлэхэ ушартай.

Мал ажал дээрэ хүдэлэгшэд заабол тиимэ гарилга абахаяа бү мартагты!

Врач Л. СВЕЧНИКОВА.

НЭГЭН ҺАНАЛТАЙ БАЙБА

БРАЗЗАВИЛЬ. (ТАСС). ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. П. Павлов түрүүтэй ВЛКСМ-эй делегаци Конгодо (Браззавиль) хани ёһоор аяншалгаа дүүргээд, сентябриин 30-най һүни Каир орохоёо ниидэн гараа.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь С. П. Павлов, Залуушуулай национальна революционно хүдэлөөнэй организациин түрүүлэгшэ Андрэ Омбесса гэгшэд аяншалгын дүүрэһэнэй һүүлээр хамтын коммюникедэ гар табяа. Уласхоорондын шухалын шухала асуудалнуудаар, мүн залуушуулай уласхоорондын хүдэлөөнэй асуудалнуудаар Советскэ Союзай болон Конгын залуушуулай нэгэн һаналтай байһаниинь коммюнике соо элирхэйлэн мэдүүлэгдэнэ.

Хоёр организациин хоорондохи харилсаа холбоо ургэдхэхэ асуудалнуудаар хани ёһоор һанамжануудаа мэдэлсэлгэ Конгын залуушуулай организациин хүтэлбэритэй ВЛКСМ-эй делегациин уулзалгын үедэ болоһон байна гээд коммюнике соо онсолон тэмдэглэгдэнхэй.

ООН-ой АЮУЛГҮЙН СОВЕДЭЙ ЗАСЕДАНИ

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент С. Лосев ингэжэ дамжуулна:

Конгын Республикада (Киншаса) эсэргүүгээр Португалиин хэдэг харата аашанууд тухай асуудал хаража үзэхын тулада Аюулгүйн Совет сентябриин 30-да суглараа. Анголын болон Кабиндын газар дээрэ байрладаг сагаан шарайта хүлһэншэдэй хүсөөр Конгодо гүрэнэй урбалта хэхэ бэлэдхэл Португалиин правительство хэдэг байгаа гэжэ Соведые зарлаха эрилтэ хэһэн Конгын правительство тэрэниие гэмнэһэн байна.

Эдэ хүлһэншэдые Чомбе ушөө 1960 ондо элсүүлһэн юм гээд Аюулгүйн Соведэй заседани дээрэ мүнөөдэр үгэ хэлэхэдээ, Конгын (Киншаса) гадаадын хэрэгүүдэй министр Жюстэн Бомбоко мүнөөдэр һануулаа. Мүнөө Чомбегэй агентнүүд Баруун Европын, оронуудта шэнэ хүлһэншэдые элсүүлнэ, тэдэниие Анголо эльгээнэ гэһэн арсашагүй мэдээнүүд Конгын Аюулгүйе сахиха органуудта бии. Моиз Чомбе гэгшые засаг түрэдэнь һөөргэнь оруулха зорилгоор республикада эсэргүү ябуулга хэхын тулада хүлһэниэд Анголодо дохёо хүлеэжэ һуудаг.

Тохёолдоод байһан байдал эб найрамдалай хэрэгтэ ехэ аюултай, юуб гэхэдэ, Конгодо эсэргүү добтолго хүлһэншэдэй хээд байгаа һаань, республика Португалитай дайнай байдалтай болооб ди гэжэ тоолохо гээд Бомбоко үгынгөө түгэсхэлдэ хэлээ. Португалиин хэжэ байһан харата аашанууд болон эзэрхэг ябуулгануудые болюулха шанга хэмжээ абахые тэрэ уряалһан байна.

Конгын гомдолые Аюулгүйн Соведтэ хаража үзэлгэ октябриин 3-да үргэлжэлүүлэгдэхэ.

Конгын депутадуудай палатын шиидхэбэри

ПАРИЖ. (ТАСС). Советскэ Союзтай, Алжиртай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика болон Малитай дипломатическа харилсаануудаа заһаруулха эрилтэ хэһэн резолюциие Конгын Республикын (Киншаса) парламентын депутадуудай палата баталан абаа. Энээн тухай Франс Пресс агентствын корреспондент Киншасаһаа мэдээсэнэ. «Эб найрамдалай, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг бүхы оронуудтай, илангаяа Африкын аха дүү оронуудтай» дипломатическа харилсаагаа заһаруулхые резолюци уряална.

Гибралтар тушаа Англи Испани хоёрой арсалдаан

ПАРИЖ. (ТАСС). Гибралтарай бүхы районие мэдэдэг болохо тухайгаа баадхалга хэһэн ээлжээтэ нотоёо Испаниин правительство Англиин правительствада эльгээгээ. Гибралтартахи сэрэгэй бааза хоёр хахад зуун жэлэй турша соо Англиин мэдэлдэ байгаа. Англиин болон Испаниин правительствануудай түлөөлэгшэдэй хоорондо дүрбэ улүүтэй һарын турша соо боложо байһан хэлсээнһээ ямаршье тодорхой үрэ гараагүй, харин англо-испан харилсаан улам хурсадаһан байна. Англида Испаниин эльгээһэн һүүлшын ното энээн тухай гэршэлжэ үгэнэ.

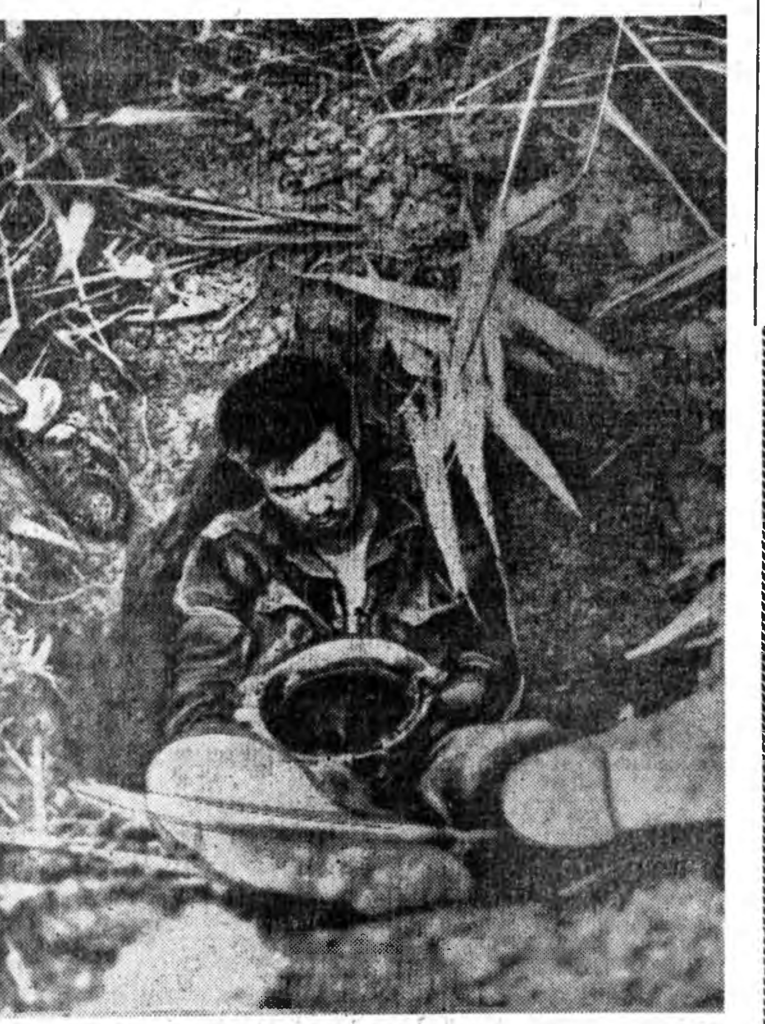

Энэ зурагые Урда Вьетнамай бүтүү ой соохоо американ корреспондент буулгажа абаһан байна. Ганса хүнэй һууха окоп соо США-гай солдат һууна. Тэрэнэй шэг шарайе хараад тайлбаринуудые яһала үгэхөөр.

ЮПИ-гэй—ТАСС-ай фото.

Пекиндэ митинг, демонстраци болобо

ПЕКИН. (ТАСС). Хитадай Арадай Республикын байгуулагдаһаар 17-дохи жэлэй ойтой дашарамдуулагдан, митинг болон демонстраци Пекиндэ Тяньаньмэнь гэжэ талмай дээрэ октябриин 1-дэ болоо. Митинг болон демонстрацида 1,5 миллион хүн, тэрэ тоодо Пекинэй, Хитадай бусад районуудай миллион улүүтэй «хүнвэйбинүүд» хабаадаа.

КПК-гай ЦК-гай түрүүлэгшын орлогшо, КНР-эй обороной министр Линь Бяо митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, КПСС-тэ, аха дүү бусад партинуудта эсэргүү халдалгануудые хэһэн байна. Болгариин, Венгриин, ГДР-эй, Монголой, Польшын, Советскэ Союзай болон Чехословакиин посольствонуудые толгойлогшонор, тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэд митингһээ гаража ошоһон байна. Советскэ Союзда эсэргүү халдалгануудые баярай оршондо национальна һайндэрэй боложо байһан үедэ 17 жэлэй турша соо анха түрүүнээ хэһэн байна бшуу.

Мао Цзэ-дун, КПК-гай болон КНР-эй правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд түбэй трибуна дээрэ байгаа. Гоминьдановска Хитадай президентын уялгые дүүргэгшэ урдань байһан, США-һаа жэлэй урда тээ Хитадта бусажа ерэһэн Ли Цзун-жэнь эндэ байлсаа.

Фашис дуунуудай аялган доро

БАРУУН БЕРЛИН. ТАСС-ай корреспондент К. Саввин ингэжэ дамжуулна:

Баруун Берлиндэ Шпандаугай Вильгельмштрассдахи түрмын гол үүдэндэ сентябриин 30-най һүниин тэн багта хүн зон сугларaa. Немец болон хариин журналистнууд эндэ байлсаа. Полициин отрядууд үйлсэнүүдээр харуулда ябажа байба. Түрмын хашаагай үүдэнэй нээгдэхын урда тээ юпитернүүдэй галнууд аһаагдажа гэрэлтүүлэгдээ. 20 жэлдэ түрмэ соо хаалтада һууһан, сэрэгэй гол гэмтэд Ширах болон Шпеер түрэлхидөөрөө үдэшүүлэн, хоёр автомашинаар хашаагай үүдэнһээ гаража ерээ. Кинокаменанууд, фотоаппарадууд тэдэниие буулгажа абаа.

Фашис үзэлтэй залуушуул альга ташаа, бүхы наһан соогоо түрмэдэ һуухаар шиидхэгдэһэн Гессые сүлөөлхэ гэһэн эрилтэ хээ. Бүлэг националистнууд «Бидэнэр саашадаа дабшахабди» гэһэн фашис дуу дуулаа. Фашис демонстрацида полициинхид ямаршье һаад ушаруулаагүй.

Ширах болон Шпеер ФРГ-дэ ажаһууха хүсэлэнтэй гэжэ хэблэл мэдээсэнэ.

Л. Джонсоной мэдүүлгэ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай президент Л. Джонсон 11 штадай губернаторнуудтай уулзаһанайнгаа һүүлээр октябриин 1-дэ богонихон пресс-конференци үнгэргөө. Мүнгэнэй сэнгэй уналга ба ороной экономическа байдал тухай асуудалһаа гадна, Вьетнамдахи дайн байлдаантай, США-гай болон Азиин 6 ороной түлөөлэгшэдэй конференциин Манилада болохоёо байһантай холбоотой асуудалнуудые губернаторнуудтай президент зүбшэн хэлсэһэн байна. «Минии һанамжын ёһоор Урда Вьетнамдахи байдал һайжаржа байна» гэжэ би губернаторнуудта хэлээб» гээд Джонсон тэмдэглээ. Гэбэшье Вьетнамай асуудалаар «ямар нэгэн һонирхолтой юумые мэдээсэжэ шадахагүй байгааб» гээд президент үргэлжэлүүлэн хэлээ.

„СЭЛЭНГЭ“ ИЛАА!

Үнгэрһэн пятница ба субботын үдэрнүүдтэ СССР-эй кубок абахын тула боложо байгаа нааданай финал манай «Сэлэнгэ» Павлодарай «Иртыш» командануудай хоорондо Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэбэ. Түрүүшын үдэр эдэ хоёр командануудай хоорондо 120 минутын туршада болоһон шанга тулалдаан ямаршье үрэ дүн асараагүй гэжэ мэдээсээ һэмди. Хоёрдохи үдэртөө үргэлжэлһэн наадан мүн лэ шанга тулалдаатайгаар дүүрээ. Нааданай эхинһээ алишье командань добтолгоёо һайнаар эмхидхэжэ хэн хэндээшье мүһөөгөө абтахагүй хэбэртэй. Тиибэшье һаа манайхид зааха булюугаар наадаа. Айлшадай хамгаалагшад хамаг бүхы шадалаа гаргажа, талмайн эзэдтэй эрэлхэгээр тулалдана. Хоёр талын вратарьнуудай эрхим наадые тэмдэглэмээр. Тэнсэшэһэн эдэ хоёр командын хэниинь илахаб гэжэ эртэнһээ хэлэхэнь бэрхэтэй байгаа һэн. Тиигэбэшье нааданай дүүрэтэр 18 минутын үлөөд байхада, И. Ершовой мэргэнээр сохижо оруулһан ори ганса бүмбэгэ манайхидые урагшань гаргаа.

Тиигэжэ манай футболистнууд 1:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, анха түрүүшынхеэ зонынгоо кубок абаба. Мүн хойто жэлдэ СССР-эй кубок абахын тула үргэлжэлһэн нааданда «А» классай нэгэ командатай өөрынгөө талмай дээрэ наадаха эрхэ олоо. Буряадай футболдо урдань иимэ ушар нэгэтэшье болоогүй һэн. Тиимэһээ футболист хүбүүдэйнгээ гарые шанга адхан амаршалая!

В. ТУЛАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: илалта асарһан бумбэгэ.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

«БАЙГАЛ» БУРЯАД ОРОНОО БУСАБА

«Байгал» гэжэ туризмын поезд Буряад ороноо бусажа ерэбэ. Улаан-Үдын вокзал дээрэ улад зон дүүрэн. Энэньшье гайхалгүй. Юуб гэхэдэ, поездоор ябажа ерэһэн 380 хүн бүхэниие тэдэ угтажа байба ха юм. Поездын зогсомсоор оркестр наяржа, угтамжын халуун үе эхилээ һэн. Радиогой корреспондентнүүд ерэгшэдһээ аяншалгын һонинуудые тобшо тэдыгээршье һаань һуража абанад. Теэд хөөрэхэ, һонирхуулха юумэн үнэхөөрөөшье ехэ. Бидэ 10938 километр утатай замаар аяншалга хээбди. Вагонуудай сонхоор Сибирь оронойнгоо хизааргүй һайхан байгаалиие гоёшооһоор, Красноярск хото хүрөөбди. Эндэ В. П. Ленинэй байһан түүхэтэ олон газарнуудаар ябажа һонирхообди. Мүн дэлхэй дээрэхи агууехэ Красноярска ГЭС-эй барилга хараабди. Түс станци 12 агрегадһаа бүридэжэ, тэдэнь олон миллион киловатт хүсэтэй байха юм. Тэрэнэй хаалтынь ута 1160 метр, үндэрынь—120 метр юм. Мүнөө ГЭС-эй байшан баригдажа байна. Үндэрынь 20 дабхар гэрэй шэнээн байха. Красноярска ГЭС-эй барилгада Совет ороной элдэб яһатанай түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн 14 мянган зон ажаллана.

Удаань Новосибирскдэ буугаабди. Тэрэнэй үйлсэ, талмайнуудаар тон ариг сэбэр, ургамалаар бүрхөөгдэһэн хото байгаа. Эндэ СССР-эй Наукануудай Академиин Сибириин таһагай академгородок хаража һонирхообди. Тэрэнэй оршондо хэгдэһэн үйлсэнүүд, олон дабхар байрын болон институдуудай байшангууд, магазинууд, предприятинуудай гэр байшангууд нэлэнхы тужа соо түхеэрэгдэнхэй. Тэндэ мүнөө үедэ 35 мянган хүн зон ажаһууна.

Алма-Ата саадууд, арыгууд болон фонтануудай үзэсхэлэн гоё хото мүн. Эндэ бидэ Дунда Азиин халууе мэдэрээгүйбди. Городой парк—алма-атынхидай ёһотойл омогорхол. Тэрэ 98 гектар газар эзэлнэ. Эндэхи арадай ажахын выставкэ дээрэ Казахстанай промышленность болон хүдөө ажахытай һайн танилсаабди.

Огторгой доро хи уулын орон гэжэ Киргизстаниие нэрлэдэг гээшэ. Киргизэй ССР-эй түб Фрунзе хото сэл ногоон ургамал соо умбана. Дэлхэй дээрэхи эгээл үргэн гэжэ тоологдодог Дзержинскиин нэрэмжэтэ бульвараар сэнгээбди. Тэрэнэй үргэниинь 110 метр юм. Фрунзе хото олон тоото дээдэ һургуулинуудтай, культурна эмхи зургаануудтай Киргиз оронойнгоо научна түбынь болоно.

Дунда Азиин эгээл эртэ сагай Бухара, Самарканд хотонуудые харалгаар манай аяншалга түгэсөө һэн. Дурсагдагша хотонуудта аяар 10-дахи зуун жэлдэ барилдаһан һүмэнүүд үе сагай харуулшад мэтэ үзэгдөө. Тэдэнэй угалзануудые, мүн олохон барилгануудые зуун жэлнүүдэй нилээд һандаргабашье, мүнөө тэдэниие хуушан түхэлөөрнь һэргээн заһажа байна.

Бусаха замдаашье аяншалагшад вагонуудай һэжээндэ уйдаагүй. Юуб гэхэдэ, вагонууд хоорондо уран һайханай харалгын, мүн шатаршадай мүрысөөнүүд үргэлжэ үнгэргэгдэдэг байба. Харин үдэшэндөө вагон-ресторанууд клубууд болгогдоод, тэндэ хатар, дуун замхадаггүй һэн.

Энэ тон һонирхолтой, сэнгүүн аяншалгада ябажа ерэһэн хүн бүхэн — хойшодоошье иимэрхүү поезднууд ябажа байг лэ гэлсэнэ.

Т. ГРОМОВА.

ЮРТЭМСЭ ДЭЭРЭ ЮУН БОЛОНОБ?

ХОЁР ОНДОО ПОЛИТИКА

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXI сессиин хүдэлмэриин хойноһоо бүхы дэлхэйн олониитэ угаа ехэ анхаралтайгаар ажаглан хараһан зангаараа. Эб найрамдал бэхижүүлхын, арадуудай аюулгүй байдал хангахын тулада бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргахаар шиидэнги байһанаа социалис оронууд энэ сесси дээрэ дахяад харуулаа.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXI сессиин үзэмжэдэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын табиһан, Советскэ правительствын дурадхалай хариин оронуудай үргэн олониитын зүгһөө һайшаагдаһаниинь тушаан болоһон ушар бэшэ байна бшуу.

«Гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсажа болохогүй тухай, тэдэнэй бэеэ даанхай байдалые, бүрин эрхые хамгаалха тухай декларациин» гүйсэдхэл, «Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай үгэеэ ойлголсолгые бэрхэтэй болгохоор ябуулгануудые хэхэһээ гүрэнүүдэй арсаха тухай», «Африкын, Азиин болон Латинин Америкын оронуудтахи хариин сэрэгэй баазануудые усадхаха тухай» шухалын шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ тушаа Советскэ правительство эрилтэ хэһэн байха юм. «ООН-ой тугаар халхабша хээд Урда Корейе эзэмдэжэ байһан бүхы американ сэрэгүүдые гаргаха тухай, Корейе нэгэдүүлхэ, һэргээхэ талаар ООН-ой комиссиие тарааха тухай» асуудалые социалис оронуудай делегацинууд өөһэдынгөө правительствануудай даалгабаряар Генеральна Ассамблейн XXI сессиин үзэмжэдэ табиһан байха юм.

Мүнөөнэй уласхоорондын эгээн шанга асуудалнууд социалис хани нэгэдэлэй гүрэнүүдэй бүхы дурадхалнууд соо хараада абтанхай, бүхы хүн түрэлтэнэй аша туһада тааруугаар эдэ асуудалнуудые шиидхэхэ таарамжатай программа эдээн соонь найруулагданхай.

«А. А. Громыкын дурадхаһан проектнүүд амгалан байдал тээшэ зам нээжэ үгэнэ. Эдэ проектнүүдые Кубын арад ехээр һайшаана. Иимэ резолюцинуудые һайшаалга ба баталан абалга Зүүн-Урда Азида, мүн бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые найдамтайгаар хангаха байгаа» гээд Гаванын «Мундо» газетэ бэшэнэ.

«Вьетнамда Америкын хэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгаһаа уламжалан, мүнөөнэй байдалай угаа аюултай болоһые бидэнэр Индидэ тон ехээр мэдэрнэбди гээд эб найрамдал хамгаалха бүхэиндиин соведэй генеральна секретарь Читто Бисвас мэдүүлнэ. Өөрынгөө интервенциие үргэдхэхэдөө Америкын Холбоото Штадууд Женевскэ хэлсээнүүдые оройдоошье сахихагүйһөө гадна, арадуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгые хорихо тушаа Генеральна Ассамблейн үнгэрһэн сессиин баталһан декларациие оройдоошье сахинагүй. «Хамааралсахагүй тухай ООН-ой декларациин ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай» советскэ резолюциин проект баталан абтаад байгаа һаа, вьетнам арадай бүрин эрхые хамгаалгада туһалха, ямар нэгэн арадта эсэргүүгээр хэгдэһэн эзэрхэг түримхэй ябуулгаһаа уламжалан гаража магад хүндэ хүшэр хойшолонгууд тушаа баруун оронуудай зарим үһэрюу ажал ябуулагшадые бодожо үзэхыень баадхаха байһаниинь лабтай».

«США-гай амгалан ёһоной шэнэ дурадхалнууд» тухай худал хуурмаг зэрэб суу американ номнолшод сессиин нээгдэхын урдуур тараагаа һэн. Индохитадай хахад арал дээрэ тохёолдоһон байдалһаа амгалан ёһоор гараха арга США бэдэрнэ, американ сэрэгэйхид вьетнам газар дээрэ өөрынгөө хүсэлөөр ошоогүй гэһэн хэбэртэй үгэнүүд Вашингтонһоо тараагдажал байдаг. США-гай зонхилхы этэгээдүүдэй гэмтэ муухай ябуулга бодотоор хэжэ байһыень эдэ үгэнүүд далдалжа шадаха гээшэ аал? Урда Вьетнамда Америкын гурбан зуу мянга гаран солдат болон офицернүүд патриодуудта эсэргүүгээр бузагай муухай дайн хэжэ байна ха юм. Американ бомбардировщигууд Вьетнамай Демократическа Республикын тосхонууд болон городуудые зэрлиг муухайгаар бомбодожол байһаар. Камбоджын болон Лаосой хэрэгүүдтэ США зэбсэгээ хүсөөр хамааралсана. Вашингтоной «амгалан ёһоной үүсхэл» гэдэгые гаргаха бүхэнэйнь һүүлээр эзэрхэг түримхэй ябуулгань улам саашадаа үргэдхэгдэдэг.

Шэнэ «амгалан ёһоной үүсхэл» гэдэг тушаа американ делегат Голдберг Генеральна Ассамблейн сесси дээрэ үгэ хэлээ. Үнэндөө тэрээн соонь шэнэшье юумэн, мүн амгалан ёһоной эрмэлзэлгэшье байхагүй. Мэхэтэй муухай үгэнүүдые хэлэхэдээ, үнэндөө Вьетнамай патриодуудай хүсэдөөр бэеэ тушааха тушаа Голдберг эрилтэ хэһэн болоно. Вашингтонһоо хэгдэһэн эрилтэнүүдэй дүүргэгдээд лэ байгаа һаань, ДРВ-е бомбодолгые зогсоохоор, Урда Вьетнамһаа американ сэрэгүүдые гаргахаар США-гай бэлэн байһан тухай тэрэ хэлээ.

Иимэ гуримшуулга хэхэ программа яһала ойлгосотой эли. «Энэ программые Вьетнамай Демократическа Республикын правительство, Урда Вьетнамай национальна сүлөөрэлгын фронт оруулһан байгаа. Энэнь ойлгосотой тодо юм. Гэбэл ДРВ-гэй газар бомбодолгые үгэ дуугүйгөөр болюулха, Урда Вьетнамһаа США-гай, тэрэнэй союзнигуудай бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые гаргаха, хариин буу зэбсэгүүдые гаргажа абаашаха, дотоодынгоо асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэхэ арга боломжо вьетнам арадта олгохо ябадал болоно. Эзэрхэг түримхэйшүүл Вьетнамда орожо ерээ. Зүгөөр гаража ошохо ёһотой»,—гээд А. А. Громыко Генеральна Ассамблейн XXI сесси дээрэ үгэ хэлэхэдээ, онсолон тэмдэглэһэн байна.

ЛЮДВИГ ЭРХАРДАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ АЯНШАЛГА

Вьетнам арадта эсэргүүгээр хэгдэжэ байһан американ эзэрхэг түримхэй ябуулгые рейнско-рурска этэгээдүүд һанал сэдьхэлэй талаар дэмжэлгээр хизаарладаггүй. Сайгоной засагаархидта Бонной үзүүлдэг туһаламжа ехэ болоожол байһаар. Эрхардай Вашингтон ниидэн орохын урда тээ Баруун Германиин судна Вьетнамай эрье тээшэ ошоһон байгаа. Дэмжэлгэ болон бодото туһаламжа үзүүлжэ байһанайнь түлөө федеральна правительствада Америкын президент гүнзэгы баясхалан хүргэһэн байна.

Американо-баруун германиин һанал нэгэдэлгые ингэжэ харуулга Бонн—Вашингтон гэжэ союзай улам бэхижэжэ байһые гэршэлжэ үгэнэ. Ядерна асуудалнуудай талаар Эрхардтай Джонсоной хэһэн хэлсээнүүд мүн лэ иимэ зорилготой байгаа. «Ядерна оборонодо хамаадалсаха арга НАТО-гой ядерна зэбсэггүй гэшүүдтэ олгохо» гэжэ хоёр талын шиидэнги байлга коммюнике соо тэмдэглэгдэнхэй. Эдэ үгэнүүдэй удхань яһала ойлгосотой. Боннско канцлерай далайн саана ниидэн гарахын урда тээхэнэ «НАТО-гой ядерна түсэблэлгын бүлэг» Римдэ хүдэлмэреэ дүүргэһэн байна бшуу. Тус комитет мүнөө жэлдэ дүрбэдэхеэ суглараа, тиихэдээ, Баруун Германиие ядерна зэбсэгтэй болгохо арга замуудые хододоол шэнжэлдэг байна бшуу.

«Вашингтон пост» гэжэ газетын бэшэһэнэй ёһоор Бонные «Ядерна бомботой болгохо» эрилтэ Эрхард хэһэн байха юм.

Ядерна зэбсэгээр хангагдаһан хариин сэрэгүүдэй боннско генерал Кильманзегэй мэдэлдэ байбашье, мүнөөнэй байдалаар Баруун Германиин зонхилхы этэгээдүүд һаналаа ханадаггүй. Тиихэдэ бундесверэй генерал фон Хобе — НАТО-гой Шлезвиг-Гольштейндэхи хуурай газарай сэрэгүүдые командалагша үнэндөө атомна һомонуудые мэдэдэг гээшэ. Дайнай болоо һаань, өөрынь команда доро байһан бундесверэй частьнууд Америкын ядерна ракетануудые мэдэлдээ абаха юм гээд фон Хобе «Генераль-Анцайгер» гэжэ газетадэ интервью үгэхэдөө сэхэ мэдүүлһэн байна. Тиин коммюнике соо тойруу балараар хэлэгдэһэн байбашье, Баруун Германида ядерна зэбсэг мэдэхэ эрхэ саашадаа үгэхэ болоно бшуу.

ФРГ-гэй газар дээрэ байдаг американ сэрэгүүдэй гаргашые Бонной даалсалгые бага болгохые Америкын президент зүбшөөхэ бэзэ гэжэ найдажа байһан тухайгаа Баруун Германиин зарим газетанууд аяншалгын урда тээ бэшэһэн байгаа. Зүгөөр Джонсон Бонной финансова гүйлтануудые дүүргэхэһээ эридээр арсаа. Хэдэн зуун миллион долларто американ буу зэбсэг худалдажа абаха уялгануудаа дүүргэхын тулада федеральна правительство бүхы хүсэлэл оролдолгоёо гаргаха гэжэ Эрхард Вашингтониие найдуулха зэргэтэй болоһон байна.

Р. КОЛЧАНОВ. (ТАСС).

газетэнүүдые захилга сентябриин 1-һээ эхилээ.

Манай газетэнүүдые захихаяа яарагты!

Ноябриин 25-һаа хойшо захилга абтахаяа болихо.

„Буряад үнэн“ газетэ захиха хахад жэлэй сэн 3 түх., жэлэйнь сэн 6 түх., „Правда Бурятии“ газетын хахад жэлэйнь сэн 3 түх., жэлэйнь сэн 6 түх.

Газетэнүүдые „Союзпечатиин“ бүхы таһагуудта, ниитын тараагшадта захижа болохо.

Нүхэд уншагшад! Үдэр бүхэндэ шэнэ газетэнүүдые абажа байхын тула саг соогоо захил хэгты!

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Үбэлэй хүйтэн газаамнай» гэһэн түрүү бэшэг. Гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн тухайгаа КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ Буряадай ажалшад элидхэнэ. ТАСС-ай материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: И. Воробьевой «Зэдын асуудалнууд» гэжэ статья. А. Борисов, Г. Харченко гэгшэдэй корреспонденци.

Гурбадахи хуудаһанда: «Хүдөөгэй соёлой асуудалнууд» гэһэн рубрика доро Л. Мартыновагай корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Байгал» гэһэн туристическэ поездын маршрут тухай корреспонденци. Нютаг нютагай һонин.

Редакторай орлогшо
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефснууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический —24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-01918. Зак. № 1021.